

T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YILDIZ (ISTRANCA) DAĞLARI VE ÇEVRESİNDEKİ FLORADAN
SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL KALKINMA VE EKOTURİZM
AMACIYLA YARARLANMA OLANAKLARI**

Çağdaş İNAN

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Ahmet KUBAŞ

TEKİRDAĞ-2007

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

YILDIZ (ISTRANCA) DAĞLARI VE ÇEVRESİNDEKİ FLORADAN SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL KALKINMA VE EKOTURİZM AMACIYLA YARARLANMA OLANAKLARI

Çağdaş İNAN

Namık Kemal Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Ahmet KUBAŞ

İstanbul ili Trakya bölgesini sosyo-ekonomik açıdan önemli ölçüde etkilemektedir. Özellikle hafta sonları ve yaz aylarında deniz ve dinlenme amacıyla Trakya bölgesi sıkça ziyaret edilmektedir. Bu ziyaretler Yıldız dağları çevresinde bulunan İğneada, Demirköy, Kıyıköy ve Kastro gibi turizm merkezleri çevresinde yaşayanların gelir düzeylerini olumlu yönde etkilemektedir.

Bölge başta longoz ormanları olmak üzere biyoçeşitlilik açısından oldukça zengin olup ekoturizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Kum zambağı, nilüfer vb. bazı endemik türler bölgenin kırılgan bir yapı göstermesine neden olmaktadır. Bu nedenle bölgede yapılan ekoturizm aktivitelerinin sürdürülebilir olması oldukça önemlidir.

Doğal kaynaklara gelecek kuşaklarında ihtiyaç duyacağı dikkate alındığında kaynakların sürdürülebilir kullanılması gerektiği ortadadır. Bu nedenle ekoturizm çalışmalarının her aşamasında sürdürülebilir kullanım ve koruma-kullanma dengesine dikkat edilmelidir. Kaynakların kullanım düzeyi alıcı ortam kapasitesi üzerine çıkmamalıdır.

Yıldız dağları çevresinde bulunan orman köylerinde yaşayanların gelir düzeyleri oldukça düşüktür. Orman köylerinde yaşayan yöre halkı daha çok orman kesimi, bal üretimi, balıkçılık, hayvancılık ve tarım konularında faaliyet göstermektedirler. Üreticiler elde ettikleri ürünlerinin bir bölümünü bölgeye gelen ziyaretçilere pazarlayarak geçimini sağlamaktadır.

Bölgede ekoturizm faaliyetinin geliştirilebilmesi için pansiyonculuk, restoran işletmeciliği, otelcilik vb. konularda yöre halkı eğitilmelidir. Bölgeyi tanımlayan geleneksel olarak bölgede üretilen manda yoğurdu, balıkçılık, bal üretimi vb. aktiviteler ön plana çıkarılarak tanıtım çalışmaları yapılmalıdır.

Ayrıca bölgede yetişen endemik bitki türleri de ekoturizm amaçlı motivasyon faktörleri olarak ön plana alınmalıdır. Bu konuda yerel yöneticilerin bölge halkı ile koordineli çalışmaları oldukça önemlidir.

Bölgede ekoturizm konusunda destek programları verilmelidir. Böyle bir eğitim çalışmasının çevredeki üniversitelerin bünyesinde oluşturulacak uzman bir ekiple yürütülebilmesi mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, Sürdürülebilirlik, Kırsal Kalkınma, Istranca, Longoz

2007, I

ABSTRACT

MSc. Thesis

UTILIZATION OPPORTUNITIES OF YILDIZ (ISTRANCA) MOUNTAINS AND THEIR SURROUNDINGS FOR SUSTAINABLE RURAL DEVELOPMENT AND ECOTOURISM

Çağdaş İNAN

Namık Kemal University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Agricultural Economics

Supervisor : Assist. Prof. Dr. Ahmet KUBAŞ

Istanbul influences Thrace Region in many ways with reference to social and economic factors. Thrace Region is visited very often for having vacation at the seashores especially at weekends.

Sand lily, Water lily and some other endemic species cause a fragile structure in the region. Therefore ecotourism activities should be sustainable.

Sustainable use of natural resources are of critical importance due to the fact that next generations will be needed natural resources. For this reason use-protection balance should be taken into consideration in each stage of ecotourism studies. Resource use level should not be above the carrying capacity of the region.

Income levels of the farmers living in the villages in the Istranca mountains are rather low. The people of the region make their living by cutting timber of the forests, honey production, fishing, animal raising and crop production. Some of the products produced are sold to the visitors who come to the region for vacation.

The people of the region should be trained on the subjects such as operating a pension, restaurant and hotel management, etc. in order to develop ecotourism activities. The traditional activities like 'water buffalo yoghurt' production, fishing, apiculture and others should be encouraged by giving priority to those activities.

Besides endemic plant species grown in the region should be motivated so as to develop ecotourism. In this connection collaboration of local administrators with the people of the region is of great importance.

Supporting programs should be implemented on the field of ecotourism in the region. Training programs can be executed with a team of experts on ecotourism within nearby universities.

Key Words: Ecotourism, Sustainability, Rural Development, Istranca, Wetlands

2007, II

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ÇİZELGELER DİZİNİ	v
1.GİRİŞ.....	1
2. KONU İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR	3
3. MATERYAL VE METOD	5
4.ARAŞTIRMA BÖLGESİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER	7
4.1. Nüfus Varlığı	7
4.2. İklim	8
4.3. Su Kaynakları	8
4.3.1. Akarsular	9
4.3.2. Göller, Göletler ve Rezervuarlar	9
4.4. Coğrafik Durumu	10
4.5. Tarım Potansiyeli	11
4.6. Bölgenin Toprak Yapısı	13
4.7. Orman Varlığı ve Florası.....	16
4.8. Bölgenin Tarihi ve Kültürel Varlıkları.....	20
4.8.1. Dupnisa Mağarası.....	20
4.8.2. Longos (subasar) ormanları	21
5.SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL KALKINMA	23
5.1. Kalkınma Kavramı	23
5.1.1. Ekonomik Büyüme-Kalkınma İlişkisi.....	24
5.2. Sürdürülebilirlik Kavramı	26
5.2.1. Sürdürülebilir Kalkınma	27

5.3.Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımının Planlanması	29
5.4.Sürdürülebilir Kalkınma ve Ekoturizm	30
5.5.Çevresel Rant	31
5.6.Flora ve Faunanın Ekoturizm Kaynağı Olarak Kullanımı	32
6. EKOTURİZM	33
6.1. Ekoturizm Kavramının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi:.....	33
6.2. Ekoturizmin Tanımı ve Özellikleri	33
6.3 Ekoturizmin yararları	34
6.4.Ekoturizm'in yapısı	35
6.5.Ekoturizmin İlkeleri	36
6.6.Ekoturizmin temel karakteristikleri.....	37
6.7.Ekoturizmde temel gereksinimler	37
6.8.Ekoturizmin Amaçları.....	38
6.9. Ekoturizmin'in Diğer Turizm türleri arasındaki yeri	39
6.9.1 "Kitle Turizmi" ile "Sürdürülebilir Turizm" arasındaki ilişki.....	39
7. ARAŞTIRMA BULGULARI	42
7.1. Ekoturizm Potansiyeli Bulunan Başlıca Yerleşim Yerleri	42
7.1.1.Sislioba Köyü.....	43
7.1.2.Avcılar Köyü.....	43
7.1.3. Sivrilere Köyü.....	43
7.1.3.Beğendik Köyü	44
7.1.4.Limanköy.....	44
7.2. Bölgenin Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma ve Ekoturizm Açısından Potansiyeli	44
8.BÖLGENİN EKOTURİZM POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ	46
9. SONUÇ VE ÖNERİLER	48
10. KAYNAKLAR	50

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa No
Çizelge 4.1. Kırklareli İlinin 1990-2000 Yılları Nüfus Artış Hızları	7
Çizelge 4.2. Trakya Bölgesindeki Su kaynakları Varlığı ve Su Yüzeyleri Genişliği ..	8
Çizelge 4.3. Yerüstü Su Kaynakları	9
Çizelge 4.4. Kırklareli İlinde Bulunan Baraj ve Göller	9
Çizelge 4.5. Trakya Bölgesindeki Arazi Durumu	11
Çizelge 4.6. Trakya Bölgesindeki Tarımsal Arazilerin Kullanım Biçimi	12
Çizelge 4.7.Önemli Tarım Ürünlerinin Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Verimi.....	12
Çizelge 4.8. Trakya Bölgesinin Orman Varlığının İllere Göre Dağılımı.....	19
Çizelge 4.9. İllerin Orman Varlıklarının Ağaç Türüne Göre Dağılımı.....	20
Çizelge 6.1. Kitle Turizmi ve Alternatif Turizm Arasında Bir Karşılaştırma.....	40
Çizelge 8.1. Swot Analizi.....	46

1.GİRİŞ

Ekoturizm, genel anlamda doğal kaynakları görmek ve yararlanmak amacıyla yapılan seyahatleri kapsamaktadır. Çok çeşitli türleri bulunmakla birlikte; bunlara örnek olarak dağcılık, trekking, scuba, vb. turizm aktiviteleri verilebilir.

Dünyada deniz turizmi çok yaygın olmasına rağmen son yıllarda ekoturizm, agroturizm, kongre turizmi vb. turizm çeşitleri gelişmeye başlamıştır. Ziyaretçi tercihlerinde yaşanan bu gelişmeler tur operatörleri ve bu konuda faaliyet gösteren turizm işletmelerinin yeni stratejiler geliştirmelerine neden olmuştur.

Ziyaret yeri tercihlerini etkileyen çeşitli motivasyon faktörleri bulunmaktadır. Bunlar çevre kalitesi, ulaşım kolaylığı, maliyet, temizlik, güvenlik vb. ziyaretçi talepleridir. Ziyaretçilerin bu beklentilerinin karşılanmasına bağlı olarak ziyaret yerini tekrar ziyaret etme olasılığını artıran bir faktör olup ziyaret sıklığını da etkilemektedir.

Türkiye turizm sektöründen gelir elde eden önemli ülkeler arasında bulunmaktadır. Özellikle yaz aylarında Akdeniz ve Ege bölgesini ziyaret eden turistler deniz turizmi amacıyla gelmekte ve tarihi öneme sahip ören yerlerini ziyaret etmektedirler. Son yıllarda turizm hareketleri bu bölgelerden iç bölgelere ve Karadeniz bölgelerine doğru bir gelişme göstermeye başlamıştır.

Araştırma bölgesinin de yer aldığı Trakya bölgesinin kuzey batısında bulunan zengin floraya sahip olan Yıldız dağları orman varlığı bakımından oldukça önemlidir. Özellikle Longoz ormanlarında biyo-çeşitlilik açısından korunması gereken çeşitli türler bulunmaktadır. İşlenebilir toprak varlığı açısından kısıtlı olup burada yaşayanlar daha çok mevsimlik orman işçiliği ile geçimlerini sağlamaktadır.

Bölgede yaşayanların gelir düzeyleri genelde düşük olup sosyal güvenlik sisteminden yeterince yararlanamamaktadırlar. Burada yaşayanlar genel olarak Türkiye’de yaşayan orman köylüleri ile benzer sosyo-ekonomik sorunlara sahiptir. Yörede hayvancılık ve balıkçılık konusunda faaliyet gösteren aileler de bulunmaktadır. Ancak modern anlamda hayvancılık ve balıkçılıktan gelir elde eden işletme sayısı oldukça sınırlıdır.

Araştırma ile bölgede kırsal turizmi geliştirme olanaklarının araştırılması hedeflenmiştir. Ancak bölgede yaşayanların eğitim düzeyi ve yaşam şekilleri dikkate alındığında bu konuda önemli eksikliklerin olduğu da görülmektedir. Özellikle eğitim ve sermaye birikiminin yetersiz olması kırsal kalkınmada ekoturizmden yararlanmanın önündeki en büyük engeldir. Bu konuda yerel yöneticilerin özverili çalışmaları ekoturizm konusunda

gelişme sağlanabilmesi için oldukça önemlidir. Tüm bu olumsuzluklara rağmen Istranca dağları ve çevresi ekoturizmden en fazla gelir sağlayan bölgelerden birisidir.

Kıyıköy ve Kastro görsel açıdan çevre kalitesi yüksek bölgelerdir. Özellikle yaz aylarında piknik ve denize girme amacıyla başta İstanbul olmak üzere çevre illerden çok sayıda ziyaretçi gelmektedir. Ziyaretçilerin çok az bir bölümü konaklama amacıyla çeşitli otel, pansiyon ve kamplarda konaklamaktadır. Ancak otel ve pansiyonlar genelde küçük aile işletmeleri olup yeterince bu konuda uzmanlaşmamışlardır.

Çalışma ile bölgenin mevcut ekoturizm potansiyeli ortaya konulmuştur. Ayrıca bölgede yaşanan turizm hareketleriyle ilgili olarak uygulamada görülen sorunlar tespit edilmiştir. Bu bağlamda bölgede kırsal kalkınmanın sağlanabilmesi için ekoturizmden daha fazla yararlanma olanakları araştırılmıştır. Buna ilişkin olarak çeşitli senaryolar geliştirilerek geleceğe yönelik sürdürülebilir ekoturizm alternatifi üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın ilk bölümünde giriş yer almaktadır. Araştırmanın amacı ve önemi bu bölümde kısaca özetlenmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde konu ile ilgili yapılmış yurtiçi ve yurtdışı çalışmaların incelendiği bölümdür.

Üçüncü bölüm araştırmada kullanılan materyal ve yöntemlerin detaylı bir şekilde verildiği bölümdür. Bu bölümde analiz yöntemleri değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölümde araştırma bölgesi ile ilgili genel bilgiler verilmiştir.

Beşinci bölümde sürdürülebilir kırsal kalkınmanın tanımı yapılarak ekoturizm ile ilişkisi incelenmiştir.

Altıncı bölümde ekoturizm kavramı üzerinde durularak yapısı, ilkeleri, karakteristikleri açıklanmıştır.

Yedinci bölüm araştırma bulgularının yer aldığı bölümdür.

Sekizinci bölümde bölgenin ekoturizm potansiyelinin swot analizi yapılmıştır

Araştırmanın dokuzuncu bölümünde ise sonuçlar ve önerilere yer verilmiştir.

2. KONU İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Özyavuz ve diğerleri tarafından 2005 yılında “Trakya’da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumu’nda sundukları “Istranca Dağları ve İğneada’nın Ekoturizm Potansiyeli” isimli makalelerinde Istranca ve İğneada’nın sahip olduğu doğal güzellikleri ve ekoturizm potansiyelini incelemişlerdir. Makalede ayrıca, ekoturizm çeşitlerine de değinilerek bölge irdelenmiştir.

Yücel, F. 2004 yılında Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisinde yapmış olduğu makalede enerji, nüfus, sanayileşme ve çevre ile sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişkiyi incelemiştir.

“Turizmde Çeşitlendirme, Sürdürülebilirlik ve Kırsal Turizm” isimli makalesinde Yağcı, Ö., (2003), Avrupa Birliği üyesi bazı ülkelerde kırsal turizm alanında gerçekleştirilen faaliyetler açısından örnek olarak sunulan 15 küçük yerleşim birimine ait plan, politika ve stratejilerin ortak noktaları üzerinde durulmaktadır. Söz konusu yerleşim birimlerinde başarılı olduğu ifade edilen yaklaşımların Türkiye açısından uygulanabilir olup olmadığını tartışarak öneriler getirmiştir.

“Alternatif Turizmin Planlanmasında Swot Analizinin Uygulanması” isimli makalesinde Avcıkurt ve diğerleri (2003), turizmde değişen tüketici eğilimleri ve alternatif turizm olanaklarına değinmişlerdir. Türkiye’de alternatif turizmin planlanması ve uygulanmasında SWOT analizi tekniğini kullanarak, bu tekniğin tüketicilerin beklentilerini karşılayacak ürün geliştirmede faydalı olacağını belirtmişlerdir.

Öztaş, K., 3.Ulusal Türkiye Turizmi Sempozyumu’nda (2002) sunduğu makalesinde, iç anadolunun batısında, göller yöresinde, önemli tarihi, kültürel ve doğal güzelliklere sahip olan Akşehir’in ekoturizm potansiyelini incelemiştir. Ayrıca genel hatlarıyla ekoturizm kavramını açıklayarak, ilkelerine ve prensiplerine değinmiştir.

Candan Bal (2002), Akdeniz Ülkeleri Birinci Turizm Kongresinde yayınlanan bildirisinde, Türkiye’nin turizm potansiyeli ile ekoturizm’i ayrıntılı olarak açıklamıştı. Bu kapsamda Türkiye’deki ekoturizm faaliyetlerine değinmiştir.

Sugiarti, C., Ernawati, D., Birtles, A. 2003 yılında yayınladıkları makalesinde Endonezya’da ekolojik olarak sürdürülebilir kırsal turizmi geliştirme potansiyelini incelemişlerdir. Bölgedeki varolan kuruluşlar ve altyapı tesisleri, doğal ve kültürel kaynakların bu gelişmede önemli rol oynayacağını belirtmişlerdir. Ancak bu gelişmenin olabilmesi için profesyonel bir yönetim anlayışına ihtiyaç duyulduğuna değinilmiştir.

Barkin, D. (1996), makalesinde Ekoturizm'i Uluslar arası bütünleşme çağında sürdürülebilir bir kalkınma için gerekli olan bir araç olduğunu vurgulamıştır. Ekoturizmin başarılı olabilmesi için sürdürülebilir kalkınmayı desteklemesi gerektiğini vurgulamıştır. Bunun için yöre halkının ve gelen turistlerin yaşam standartlarını yükseltecek unsurların dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

Costarica'da ekoturizmin artı ve eksilerini anlattığı makalesinde Dasenbrock, J. (2002) Ekoturizmi, dünyanın en büyük hizmet endüstrisi olan turizmin en hızlı büyüyen sektörü olarak nitelemiştir. Ancak ekoturizmin gelişmekte olan ülkelerde çeşitli artı ve eksilerinin olabileceğine değinmiştir. Olumsuz yanlarından en önemlisi de ekoturizm endüstrisinin ekolojik olarak çevreye verebileceği zararlarıdır.

3. MATERYAL VE METOD

3.1. Materyal

Araştırma bölgesi Tekirdağ ilinin kuzey doğusunda yer alan Saray ilçesi ile Kırklareli ilinde bulunan dağ köyleri temel alınmıştır. Araştırma alanı ekoturizm potansiyeli bulunan bölge ile sınırlandırılmıştır. Araştırma sahası genel itibariyle kırsal bir yapı göstermekte olup yörede yaşayanlar tarım ve ormancılık konusunda faaliyet göstermektedir.

Araştırma materyali; konuyla ilgili daha önce yapılmış yerli ve yabancı literatürlerden oluşmaktadır. Ayrıca bölgeye ilişkin olarak daha önce yapılan çeşitli çalışmalar kamu ve özel kuruluşlar ile üniversitelerden temin edilmiştir. Özellikle İğneada, Demirköy, Kıyıköy, Kastro çevresinde yaşayan yerel halk ile yüz yüze yapılan görüşmelerden elde edilen veriler araştırmanın ana materyalini oluşturmaktadır.

Konuyla ilgili literatürler yanında bölgeye ilişkin daha detaylı bilgi elde edebilmek amacıyla bölgeye sürekli ziyaretler yapılarak Istranca çevresinde yaşayanlarla yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Doğrudan elde edilen bulgular ve gözlemler daha önce yapılan çalışmalar ile birlikte değerlendirilerek araştırmada kullanılmıştır.

Trakya bölgesinin sahip olduğu zengin flora ve fauna ağırlıklı olarak araştırma bölgesinde yoğunlaşmıştır. Istranca dağlarında Çevre ve Orman il Müdürlüğü'nün yapmış olduğu çeşitli çalışmalara ilişkin detaylı bilgiler buradan sağlanmıştır. Ayrıca diğer kamu kurum ve kuruluşlarının bölgede bulunan birimleriyle görüşmeler yapılmış ve bu kuruluşlardan da çeşitli bilgiler elde edilmiştir.

3.2. Metod

Araştırmada gözlem ve yoruma dayanan kalitatif analiz tekniği kullanılmıştır. SWOT Analizi işletmelerin müşterilerinin değişen taleplerini karşılamada önemli işlevi olan dinamik bir tekniktir(İnan 2006).

Sahaya dayalı kalitatif verilerin değerlendirilmesinde yaygın olarak SWOT analizi uygulanmaktadır. Toplanan bilgiler SWOT analizi yapılarak bölgenin ekoturizm açısından bölgenin potansiyeli güçlü, zayıf, fırsatlar ve tehditler açısından değerlendirilerek analiz edilmiştir. SWOT analizi ile Istranca bölgesinde ekoturizm açısından mevcut durum ve olası gelişmeler için değerlendirmeler yapılmış ve mevcut verilerin sentezi yapılmıştır.

SWOT analizi ile oluşturulan matris bölgeye ilişkin yargıların bir sistem içerisinde değerlendirilmesine katkı sağlamıştır. Buradan yararlanarak bölgenin geleceğine ilişkin

senaryolar oluşturulmuştur. Amaç bölgede sürdürülebilir ekoturizm olanaklarını ortaya koymak ve bunun gerçekleştirilebilmesi için izlenmesi gereken yol ve yöntemlerin belirlenmesidir. Ayrıca bölgeye ilişkin literatür bilgilerinden yararlanılarak bölgenin güçlü ve zayıf yanlarını ortaya konulmuştur.

4.ARAŞTIRMA BÖLGESİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Araştırma bölgesi olarak olarak incelenen Yıldız (Istranca) dağlarının önemli bir bölümü Kırklareli ili sınırları içerisinde yer almaktadır. Kırklareli ilinin, kuzeyinde Bulgaristan, kuzey doğusunda Karadeniz, güneyinde ve güneydoğusunda Tekirdağ, batısında Edirne ile çevrilmiştir. 6.550 kilometrekarelik bir alana sahip olan Kırklareli'nin Bulgaristan'a 180 kilometre kara sınırı, Karadeniz'e 60 kilometre deniz kıyısı bulunmaktadır. Denizden yüksekliği 203 metre, kuzey ve doğusu dağlık ve ormanlık, diğer bölümleri ise genelde düz arazidir(Anonim 2005a).

4.1. Nüfus Varlığı

Kırklareli ilinin nüfusu 1990-2000 yılları arasında % 5,94 artış göstermiştir. Bu artışta, aynı dönem içinde, köy nüfusunundaki % 13,87'lik azalmaya karşın, şehir nüfusunun % 23,52 artmasının önemli etkisi olmuştur. Yıldız dağlarının önemli bir bölümünü içine alan Demirköy, Vize ve Kofçaz ilçelerinde yıllık nüfus artış hızları sırasıyla %-12,65, %6,92 ve %-18,32 olarak gerçekleşmiştir. Demirköy ve Koçaz ilçelerinin nüfuslarının azalmasının başlıca nedenlerinden biri dışarıya göç vermeleridir (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Kırklareli İlinin 1990-2000 Yılları Nüfus Artış Hızları

İlçe	1990 Yılı			2000 Yılı			Yıllık Nüfus Artış Hızı, %		
	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam
Merkez	43 017	34 625	77 642	53 221	27 509	80 730	21,28	-23,00	3,90
Babaeski	22 823	32 056	54 879	25 559	28 096	53 655	11,32	-13,18	-2,25
Demirköy	5 203	7 743	12 946	4 855	6 552	11 407	-6,92	-16,70	-12,65
Kofçaz	1 306	3 698	5 004	1 538	2 628	4 166	16,35	-34,15	-18,32
Lüleburgaz	52 384	40 676	93 060	79 002	38 604	117 606	41,08	-5,23	23,40
Pehlivan köy	3 045	4 051	7 096	3 136	2 756	5 892	2,94	-38,51	-18,59
Pınarhisar	11 236	13 060	24 296	11 263	11 466	22 729	0,24	-13,01	-6,67
Vize	10 518	24 071	34 589	10 628	21 648	32 276	1,04	-10,61	6,92
Toplam	149 532	159 980	309 512	189 202	139 259	328 461	23,52	-13,87	5,94

Kaynak: Kırklareli Çevre Raporu, 2005

4.2. İklim

Trakya bölgesi karasal iklim kuşağında yer alan bir bölgedir. Bu nedenle bölgenin genelinde kışlar yağışlı ve sert, yaz ayları ise kurak ve sıcak geçmektedir. Sıcaklık ve yağış değerleri yıllara göre oldukça değişiklik göstermektedir.

Kırklareli ili kendi içerisinde iklim yönünden farklılıklar göstermektedir. İlin Karadeniz kıyısında Karadeniz iklimi, Ergene havzasında ise karasal iklim hakimdir. Bunlara bağlı olarak kıyı kuşağında yazları serin, kışları soğuk, Ergene Havzasında yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlıdır. Ortalama yıllık yağış 569 mm., ortalama yıllık sıcaklık 13⁰C dir (Anonim 2005b).

4.3. Su Kaynakları

Trakya bölgesi yerüstü ve yeraltı su kaynakları bakımından oldukça zengin bir bölgedir. Bölgenin başlıca yerüstü su kaynakları Meriç, Tunca ve Ergene Nehirleridir (Çizelge 4.2).

Trakya bölgesi toplam 2461 hm³/yıl yerüstü su varlığına, 392,7 hm³/yıl Yer altı su varlığına sahiptir. Yerüstü su varlığının yaklaşık olarak %46'sı, yer altı su varlığının da %24'ü Kırklareli ili tarafından sağlanmaktadır. Kırklareli ilindeki yerüstü su kaynakları içerisinde Kayalıköy ve Kırklareli barajlarının payı büyüktür (Çizelge 4.3)

Çizelge 4.2. Trakya Bölgesindeki Su kaynakları Varlığı ve Su Yüzeyleri Genişliği

	Birim	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	Bölge Toplamı
Yerüstü suyu	Hm ³ /yıl	611,00	1137,00	713,00	2461,00
Yer altı suyu	Hm ³ /yıl	128,30	94,40	170,00	392,70
Toplam Su Potansiyeli	Hm ³ /yıl	739,30	1231,40	883,00	2853,70
Meriç nehri (sınır girişi)	Hm ³ /yıl	5842,00	-	-	5842,00
Meriç'e Yunanistan kesiminden	Hm ³ /yıl	1158,00	-	-	1158,00
Bölgenin Topl. Su Potansiyeli	Hm ³ /yıl	7739,30	1231,40	883,00	9853,00
Doğal göl yüzeyleri	ha	3224	363	273	3860
Baraj rezervuar yüzeyleri	ha	1433	1907	2211	5551
Gölet rezervuar yüzeyleri	ha	1584	54	143	1781
Akarsu yüzeyleri	ha	1136	114	-	1250
Toplam Su Yüzeyleri	ha	7377	2438	2627	12442

Kaynak: Anonim, 2006a, DSİ Genel Müdürlüğü Kayıtları

Çizelge 4.3. Yerüstü Su Kaynakları

Sulama Tesisinin Adı	Edirne (ha)	Kırklareli (ha)	Tekirdağ (ha)	Genel Toplam (ha)	
				Brüt	Net
Kirişhane Pompaj Sulaması	1 188			1 944	1 188
Süloğlu Sulaması	3 500			4 009	3 500
Küplü Pompaj Sulaması	1 300			2 124	1 300
Altinyazı Karasaz (Cazibe+Pompaj)	6 550			7 583	6 550
Keşan Sulaması	3 850			4 551	3 850
Yenikarpuzlu Sulaması	1 848			2 008	1 848
Sultanköy Sulaması	2 286			2 485	2 286
Kayalıköy Sulaması		13 500		15 957	13 500
Kırklareli Sulaması		11 942		13 679	11 942
Hayrabolu Sulaması			7 720	8 923	7 720
TOPLAM	20 522 % 38	25 442 % 47	7 720 % 15	63 263	53 684

Kaynak: Kırklareli Çevre Raporu,2005

4.3.1. Akarsular

Kırklareli ilinde bulunan belli başlı akarsular Havsa Deresi, Şeytandere, Turgutbey Deresi, Lüleburgaz Deresi, Uğurlu Deresi, B.Karıştıran Deresi, K.Karıştıran Deresi, Evrensekiz Deresi, Sazlıdere, Lişko deresi ve Ergene nehridir.

Bunların yanı sıra rejimleri düzensiz ve ufak debili Karadeniz'e dökülen dereler ve Ergene'nin yukarıda sayılanlar hariç ufak kolları bulunmaktadır.

4.3.2. Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Kırklareli ilinde bulunan baraj ve göllere ait bilgiler çizelge 3.4'te verilmiştir.

Çizelge 4.4. Kırklareli İlinde Bulunan Baraj ve Göller

Adı	İlçesi	Kaynağı	Sulama Alanı (ha)	Tipi	Amacı	Depolama Hacmi (m ³)
Kayalıköy Barajı	Merkez	Teke Deresi	13 500	Kaya Dolgu	Sulama ve Taşkın Koruma	150 000 000
Kırklareli Barajı	Merkez	Şeytandere	13 679	Top..Kaya Dol.	Sula.-İçme.-Taş.Kor.-End.	112 000 000
Armağan Barajı	Merkez	Kocadere	5 000	Kaya Dolgu	K.eli Barajına Su Sağlama	50 000 000
Üsküp Göleti	Merkez	Üsküpdere	143	Zonlu Toprak	Sulama-İçmesuyu	1 240 000
Sarıcaali Göleti	L. Burgaz	Taşköprü Deresi	120	Toprak Dol.	Sulama	867 000
Sofuhalil Göleti	Babaeski	Koru Dere	45	Toprak Dol.	Sulama	500 202
Ahmetbey Göleti	L. Burgaz		54	Homojen Top.	Sulama	865 000

Kaynak: Kırklareli Çevre Raporu,2005

Çizelgeden de görüleceği gibi Kayalıköy ve Kırklareli barajları 150.000.000 ve 112.000.000 m³ depolama hacimleriyle, en geniş sulama alanına sahip barajlardır.

4.4. Coğrafik Durumu

Kırklareli ilinin yüzölçümü 655 000 hektar olup, arazi varlığının yüzde 41'i kültür arazisi, % 39'u orman, % 11'i çayır-mera geriye kalan % 9'u ise kültür dışı arazidir. 268 311 hektar tarım arazisinin % 17'sinde sulu tarım, geriye kalan % 83'ünde de kuru tarım yapılmaktadır(Anonim 2007a).

Istranca Dağları Önemli Bitki Alanı, Bulgaristan sınırından güneydoğu yönünde 70 km kadar uzanan bir dağ silsilesidir. Yıldız Dağları olarak da adlandırılan bu dağ silsilesinin en yüksek zirvesi olan Mahya Tepesi (1031 m) aynı zamanda Trakya'nın en yüksek noktasıdır. Diğer önemli zirveler arasında Kale Tepe (846 m), Sivri Tepe (861 m) ve Dalyan Tepe (775 m) sayılabilir (Anonim 2007c).

Kırklareli ili sınırları içindeki göller Yıldız Dağları'nın doğusunda, Demirköy-İğneada dolaylarında toplanmıştır. İğneada'nın kuzeyinde yer alan Erikli Gölü, 15-20 metrelik bir mesafede Karadeniz'e paralel uzanmaktadır. Deniz seviyesinde olan bu gölün çevresi sazlık ve bataklıktır. İğneada'nın güneyindeki düzlük sahada Kocagöl olarak bilinen Mert Gölü bulunmaktadır. Gölün çevresi bataklık ve sazlık olup, bu bölümün hemen ardında ormanlık alan başlamaktadır. Mert Gölü'nün güneyinde Saka Gölü yer almaktadır (Anonim 2007b).

Platolar

Bölgede Kırklareli Morfoloji Haritası yükselteleri 200-500 m arasında değişen düz alanlar geniş yer tutmaktadır. Gerçek dağlık alanı oluşturan Kırklareli-Demirköy çizgisi dışında kalan alanlar platoları oluşturur. Yer yer parçalanmış ve yarılmış olan bu alanlar, dalgalı düzlük şeklinde birbirine çok benzemektedir.

Platolar, kuzey ve güney platoları olmak üzere ikiye ayrılır. Kuzey Platoları Yıldız Dağları ile Karadeniz kıyı kuşağı arasında çeşitli yükselti basamaklarına sıralanmıştır. Belli başlıları Demirköy ve Limanköy platolarıdır.

Güney Platoları ise Ergene Ovası ile Yıldız Dağları arasındaki sahayı kaplar. Yer yer birbirinden Ergene Irmağı'nın kolları ile parçalanmış halde ayrılan bu platoların yükseltisi, güneye doğru inildikçe düşmekte ve giderek ova tabanındaki alüvyal kesimlerle birleşmektedir.

Ovalar

Yıldız Dağları'ndan sonra, Ergene Havzası yönünde vadilerin tabanları genişlemekte ve Bölgenin hemen hemen tüm ovaları burada toplanmaktadır. Bu ovaların tümüne "Ergene Ovası" denilmektedir. Ovalar Vize, Pınarhisar, Kırklareli Merkezi'nin güney kesimleri ile Pehlivan köy, Babaeski ve Lüleburgaz sahasını kaplamaktadır. Ergene Havzası 3. jeolojik zamanda Trakya Yarımadası'nın güneye kıvrılmasıyla çukurlaşmıştır. Çukurlaşan bölgeye Yıldız Dağlarından taşınan alüvyonlar dolmuş, vadi tabanları birleşerek irili ufaklı ovaları oluşturmuştur. Bu ovaların yükseltisi ise 50-150 m. arasında değişmektedir.

4.5. Tarım Potansiyeli

Kırklareli ilinde yaygın olarak buğday ve ayçiçeği tarımı yapılmaktadır. Son yıllarda ilde mısır ve yem bitkileri yetiştiriciliği konusunda da gelişmeler yaşanmaktadır. Yetiştirilen ayçiçeği Trakya birlik ve özel sektöre ait bitkisel yağ sanayi işletmeleri tarafından üreticilerden satın alınmakta ve bu işletmeler tarafından işlenmektedir. Üretilen buğdayın önemli bir bölümü yine ilde bulunan özel sektöre ait işletmeler tarafından satın alınmakta ve bu işletmelerde una dönüştürülmektedir. Geri kalan buğday ise Türkiye'nin diğer illerinin buğday ihtiyacının karşılanmasına katkı sağlamaktadır.

Trakya bölgesi verimli tarım arazilerine sahip olan bir bölgedir. Geniş düzlükler ve alçak tepelerden oluşmuştur. Genel olarak işlenen alanların büyük bir bölümünde tarla tarımı yapılmakta; bunun yanında bağcılık, meyvecilik ve bahçe tarımı da yapılmaktadır. Bölgede yetiştirilen en önemli tarım ürünleri buğday, ayçiçeği ve çeltiktir.

Çizelge 4.5. Trakya Bölgesindeki Arazi Durumu

Kullanış Biçimi	Edirne		Kırklareli		Tekirdağ	
	Alan (ha)	Oran	Alan (ha)	Oran	Alan (ha)	Oran
Tarımsal alan	380.262	60,6	268.311	41	394.306,75	63,41
Ormanlık alan	104.228	16,6	239.350	11	104.762,00	16,85
Çayır-Mera	81.279	13,0	73.853	37	31.630,05	5,09
Tarım dışı alan	61.826	9,8	73.486	11	91.089,20	14,65
Toplam	627.595	100,0	655.000	100	621.788,00	100,00

Kaynak: Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ Tarım Raporları, 2005

2005 yılı verilerine göre Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerinin arazi varlığı ve kullanışlarına göre dağılımı çizelge 3.6'da gösterilmiştir. Edirne ilinde işlenen tarım alanları 380.262 hektar olup, tüm il yüz ölçümünün % 60,6'sını içermektedir (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.6. Trakya Bölgesindeki Tarımsal Arazilerin Kullanım Biçimi

Kullanış Biçimi	Edirne		Kırklareli		Tekirdağ	
	Alan (ha)	Oran	Alan (ha)	Oran	Alan (ha)	Oran
Tarla Arazisi	366.778	96,45	252.281	94,00	376.784,00	95,6
Bağ Arazisi	1.817	0,47	462	0,17	6.722,90	1,70
Sebze Arazisi	11.319	2,97	4.937	1,85	8.730,05	2,21
Zeytinlik	-	-	-	-	1.507,25	0,38
Meyve Arazisi	348	0,09	485	0,19	562,55	0,14
Yem Bitkileri	-	-	10146	3,79	-	-
Toplam	380.262	100,00	268.311	100,00	394.306,75	100,00

Kaynak: Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ Tarım Raporları, 2005

Kırklareli ilindeki tarımsal alan 268.311 hektar olup, tarımsal arazinin % 94'ü tarla arazisi, % 0,17'si bağ arazisi, % 1,85'i sebze arazisi ve % 0,19'u meyve arazisidir (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.7. Önemli Tarım Ürünlerinin Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Verimi

Bitkisel Üretim Alanı (ha)			
	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ
Buğday	202 884	140 300	197 509
Ayçiçeği	106 500	66 500	140 473
Çeltik	35 842	-	1860
Üretim Miktarı (ton)			
Buğday	916 737	597 250	1 026 904
Ayçiçeği	256 446	146 190	363 362
Çeltik	298 070	-	14 520
Verim (kg/da)			
Buğday	452	425	520
Ayçiçeği	241	220	259
Çeltik	832	-	780

Kaynak: Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ Tarım Raporları, 2005

Çizelge 4.7'de bölgede yetişen önemli tarım ürünlerinin ekim alanı, üretim miktarı ve verim değerleri verilmiştir.

Kırklareli ilinde hayvancılık oldukça gelişmiştir. Hayvanların yaklaşık olarak tamamına yakın bir bölümü kültür ve kültür+melez ırklardan oluşmakta ve süt verimi

Türkiye'nin diğer bölgelerine göre oldukça yüksektir. İlde üretilen sütün yaklaşık yarısı Köy-Koop tarafından alınmakta ve bir bölümü bu kooperatife ait süt işletmesinde işlenmekte ve geri kalanlar ise büyük firmalara yine bu kooperatif tarafından pazarlanmaktadır.

4.6.Bölgenin Toprak Yapısı

Trakya'nın kuzeyi ve kuzeydoğusu Yıldız (Istranca) masifi yer almaktadır ve bu masif Kaledoniyen (Kuzey İngiltere'de İskoçya'dan Kaledon dağının paleozoik jeolojik dönemindeki oluşum evresini temsil eden, birinci dağ oluşumuna verilen isim) Orojenezi ile Hersiniyen (Rhein ve Tuna akarsularının ayrım yaptığı yerdeki dağın ismi nedeniyle bu isim verilmiştir. Paleozoik Jeolojik dönemin, ikinci dağ oluşumunu temsil etmektedir.) Orojenezi etkisi altında kalarak Alp Orojenizinde yer almıştır. Pabuç Akarsuyu ile Kazan Akarsuyu arasında yer alan Kıyıköy ve çevresinin jeolojik yapısı hakim olarak Orta Eosen, Lütensien dönemi oluşumlarından kuruludur. Subasar Ormanları iki akarsu arasında Karadenize doğru yükseltisinde azalım gösteren topografik yapısı ile akarsu yataklarının tabanında yer alır. Pabuç Akarsuyu doğarak geldiği Granit Batolitlerin jeolojik malzemesini akarsu yatağına taşımıştır. Aynı şekilde yörenin kuzey doğusunda yer alan İğneada ve çevresinin jeolojik yapısı Halasen, genç alüvyonlardan kurulu olarak akarsuların taşıdığı jeolojik malzemedir oluşmuştur (Ketin 1983).

Yıldız masifi, Trakya'nın kuzeyini tamamına yakını alacak boyutta Çatalca ilçesi civarından başlayarak, Karadeniz'e paralel olarak akan açılımı yaparak kıyıya paralel olarak uzanır ve Meriç nehrini geçtikten sonra Yunanistan'da Rodos masifine kadar uzanır. Yıldız Dağı boyunca önemli üç magmatik faaliyet gözlemlenir. Bu plüton görüntüler masifin batısından doğusuna doğru Kırklareli Metagraniti, Dereköy Magmatitleri, Demirköy Batoliti (Dipsiz Kayaç)'dir. Bir diğer ifade ile Trakya'nın kuzey bölümünde yer alan Yıldız masifi, batıda Tunca ırmağı, kuzeyde Bulgaristan ve doğuda Karadenizle sınırını oluşturmaktadır. Çatalca ile Tunca arasındaki uzunluğu yaklaşık 200 km; Kırklareli ili ile Bulgaristan sınırı arasında ise en geniş yeri 40 km olmak üzere, ortalama 20 km.den yayılım alanı 4000 km² dir. Masifi oluşturan başkalaşmış kayaçların önemlileri: farklı yapı ve görünümdeki Gnayslar, özellikle Gözlü Gnays, Mikaşistler, Mermer, Kalşist, Kuvarsit ve fillit (Arduvaj)'tir. Ayrıca Granit, Granodiyosit, Diyosit, Gabro, Siyenit ve Manzonit gibi derinlik kayaçları (Plütonik kayaç) da yer almaktadır (Cangir 2006).

Kırklareli metagranit'i Kırklareli ili'nin kuzeyinden başlar ve dağ silsilesini oluşturan yükseklik boyunca doğu-batı doğrultusunda devam eder. Bu durum kuzeyde Dereköy'e

uzanan yol boyunca devam eder. Bu kayaç topluluğunda fenokristal (iri tane) yapıda ve 0,5-5 cm büyüklükleri arasında yer alan pembemsi fenkli feldispat kristalleri tipiktir. Yöredeki bölgesel başkalaşım (Regional metamorfizma) ile kristallerdeki sıralı bir dizilim ortaya çıkmıştır. Kırklareli metagraniti, batolit yapı konumundadır. Batoliti oluşturan kayaçlarda feldispat minerallerinin mikroklin özelliğinde olması; kristalleşme ortamının düşük (300°C-500°C) olmasının da bir göstergesidir (Cangir 2006).

Dereköy ile Bulgaristan arasında bulunan lakolit (mantarsı kayaç-mercek biçiminde ve örtü katmanlarını kabartmış, tabanı düz ve bir kanal ile magma hazinesine bağlı mantar veya mercek şekilli magma kütle) görünümlü ortamda Gabro, Diyosit, Monzoit ve Siyenit kayaçları yer almaktadır. Gabro ve Diyosit kayaçlarının dokanaklarında da kireçtaşı ve şistler başkalaşım ile etkilenmiştir. Bu ortamlarda magnetit ($FeO \cdot Fe_2O_3 = Fe_3O_4$ bileşiminde demir minerali)'ce zengin bir skarn zonu oluşumu mevcuttur. Bu oluşum, Fatih Sultan Mehmet döneminde demir madeni olarak işletilmiştir. Skarn'ın bileşiminde ayrıca Epidot, Granat ve Klorit mineralleri de yer almaktadır (Cangir 2006).

Demirköy Batoliti (çapı derine doğru büyüyen ve tabanı hiç görülemeyen, düzensiz biçiminde biçimli büyük kütle) Yıldız dağı masifinin doğu bölümünde Demirköy yöresinde yaklaşık 120 km²lik bir yayılım alanı olan farklı fasiyelerde gelişmiştir. Bu fasiyeler Pertit-Granit fasiyesi, Granodiyoritik fasiyesi, Diyorit, Kuars-Diyorit ve Tonalit fasiyesi, Aplitik fasiyesi, Granofirler ve Milonitik ve ksenoblastik kuşağıdır. Bu kadar ayrımlı fasiyelerde gelişme gösteren kayaçlar renk, tane boyu, doku gibi makroskobik dış görünüşleriyle birbirinden ayrılacak özelliktedirler. Mikroskobik incelemeler ve kimyasal analiz sonuçları da, her fasiyesteki kayacın kendine özgü petrografik özelliğini koruduğunu, ancak bunların köken olarak granodiyorit ve granitlerden türediklerini kanıtlamaktadır (Cangir 1991).

Yıldız masifi içinde yer alan topraklar KHGM (1991)'e göre kireçsiz kahverengi orman, alüvyal, kahverengi orman ve kolüvyal büyük toprak sınıflama yöntemine göre. Yörede hakim olarak yer alan kireçsiz kahverengi orman büyük toprak grubuna giren topraklar A, B ve C horizonlu profile sahiptir. A horizonu (yüzey horizonu) iyi derecede oluşmuştur ve gözenekli (boşluklu) bir yapısı vardır. B horizonları zayıf derecede oluşmuştur. Bu horizon kahverengi veya koyu kahverengi renkte granüler veya yuvarlak köşeli blok strüktürlere sahiptir. B horizonlarında kil birikimi yoktur veya çok azdır. Topraklar arası sınırlar geçişli ve tedricidir (yaygındır). Bu topraklar genellikle yaprağını döken orman örtüsü altında oluşmuştur. Kireçsiz kahverengi orman toprağı Kofçaz'daki Taştepe, Kocayazı,

Elmacık, Terzidere, Vize’de Topçu, Çavuş, Pazarlı, merkez ilçede Karadere, Dereköy bucakları çevresinde ve Demirköy’den Karadeniz’e kadar uzanan alan ile Demirköy-Vize-Pınarhisar-Lüleburgaz ilçeleri arasında yer alır (Cangir 2006).

Alüvyal Büyük Toprak Grubu’na giren topraklar akarsular tarafından taşınarak depolanan jeolojik veya daha önce toprak olan materyaller üzerinde oluşan ve çoğu kez A, C profilli genç topraklardır. Özellikleri ve verimlilik kapasiteleri ana materyalin mineralojik yapısına ve dizilimlerine bağlıdır. Genellikle akarsuların yakınlarında kaba tekstürlü, akarsuların uzak bölümlerinde ince tekstüre sahip topraklar bulunur. Drenajları ve verimlilikleri çok değişkenlik gösterir (Ketin 1983).

Kahverengi Orman Büyük Toprak Grubundaki topraklar genellikle kireççe zengin ana materyal üzerinde yer alırlar. Profilleri A, B ve C horizonlarına sahiptir. Organik atıklar hızlı ayrışması nedeniyle bir organik horizonları oluşamaz. Kahverenkli A horizonları çoğu kez orta- yeterli düzeyde organik madde kapsar. Bu horizonta farklı oranda biyolojik aktivite mevcuttur. Bu nedenle kuvvetli derecede oluşmuş blok stürktürlerin yanında granüler ve funda strüktürde yer alır. Kahverenkli veya kırmızımsı kahverenkli B horizonu, kambik (başkalaşım) B horizonu şeklindedir. Aşağı horizonlara kil taşınması veya yıkanması görülmez. Bu topraklar geniş yapraklı orman örtüsü altında oluşur. Zayıf derecede kirecin yıkanması ile kalsifikasyon olayı ile bazılarında da zayıf bir podzollaşma olayı görülebilir. Bu tip topraklar Vize ilçe merkezinin kuzeyinde; Küçükyayla ve Balkaya bucakları arasında Sofular, Evrencik ile Pınarhisar ilçe merkezinin kuzeyinde; Erenler, Çayırdere ve Akaren Bucakları arasında bulunurlar (Cangir 2006).

Kolüvyal Büyük Toprak Grubundaki topraklar genellikle dik eğimlerin veya yamaçların eteklerinde ve vadi ağızlarında bulunur. Yer çekimi, toprak kayması, yüzey akışı ve yan derelerle taşınarak biriken materyaller üzerinde oluşmuş A, C profilli genç topraklardır. Çoğu yerde kolüvyal topraklar alüvyon topraklara karışır. Burada eğim tek tip olup materyalin geldiği yöne doğru artmaktadır. Kolüvyal topraklar Demirköy’ün güneyinde, Balaben bucağı, kuzeyinde; Karanlık ve Armutveren, merkez ilçelerde de Dereköy ile Karadere bucakları çevresinde ve Küçük Akarsu vadilerinde görülür. Yağışın yeterli olması veya sulanmaları halinde verimleri yüksek olabilmektedir (Cangir 1991).

Yörede bir çok ülkenin kullandığı; ancak ülkemizde Tarım ve Köyişleri bakanlığı düzeyinde kullanılmayan ve bazı üniversitelerin kullandığı toprak taksonomisi toprak sınıflama sistemine göre entisol, mollisol, inceptisol, ultisol ve spodosol ordusuna giren topraklar yer almaktadır (Ketin 1983).

Yıldız masifi üzerinde Kırklareli-Kapaklı-Dereköy ve Bulgaristan sınır kapısı arasında metagranit, Kuars-kuarsit, klorit şist, Talk şist, Dolomit, Siyenit ve Arduvaz kayaçları üzerinde Entisol ordosundan Xerorthant, Ustorthent ve Udorthent Büyük Grupları ile Mollisol Ordosundan, Haplustoll Büyük Grubunda toprakların reaksiyonları kuvvetli derecede asit ile nötr arasında; tekstür sınıfları tın, kumlu tın ve kiltin sınıflarında değişen; kireçsiz; katyon değişim kapasiteleri düşük ile yeterli düzeylerde değişen topraklar yer almaktadır. Tüm profillerde koolinit kil minerali, orta ve çok oranlarda, farklı kristalleşme düzeylerinde saptanmıştır. İllit kil minerali metagranit, kuars-kuarsit, klorit-şist, talk-şist, dolomit ve arduvaz ana materyalleri üzerindeki profillerde, orta ve az düzeylerde yer almaktadır. Vermikülit ve Simektit kil mineralleri kuars-kuarsit ve arduvaslı profillerde birlikte bulunurken; simektit kil minerali, klorit-şist ve dolomit vermikülit kil minerali, metagranit, talk-şist ve siyenit profillerinde belirlenmişti. Klorit kil minerali ise klorit-şist ve talk şistli profillerde saptanmıştır (Cangir 1991).

Dünya toprak birliği haritasına göre bu topraklar ranker, regosol, litosol ve rendzina olarak sınıflandırılmıştır (Cangir 2006).

4.7. Orman Varlığı ve Florası

Yıldız Dağları'nın Karadeniz'e bakan yamaçları sık bir orman örtüsü ile kaplıdır. Bu ormanlar, kıyıda başlayarak dağların yamaçları boyunca 1000 metreye kadar yükselir. 1031 m. yüksekliğe ulaşan Yıldız Dağlar'ının kuzey yamaçları ile 500-600 m.ye kadar olan güney yamaçlarında, doğu kayın ormanları yaygındır. Kayın ormanları, Yıldız Dağlar'ının genel doğrultusu olan Kuzeybatı-Güneydoğu istikametinde Bulgaristan sınırı yakınlarına ve İğne ada'nın güneyinde yer alan Panayır Deresi Havzasına kadar devamlı bir şerit halinde gelişmektedir. Yıldız Dağlar'ının kuzey yamaçlarında egemen olan kayınlar sahile doğru 250-300 m.ye kadar devam etmektedir. Kıyıköy'de denize dökülen akarsuların açmış olduğu vadilerde kayın bulunmaz, ancak bu saha, Çoruh meşesi, Macar meşesi ve Saçlı meşe türleri ile örtülüdür. Bulgaristan sınırı ile doğuda Şükrü paşa-Armağan (Hediye) hattı arasındaki alan ormanların egemen olduğu bölgedir. Buradan kuzeybatıya doğru gidildikçe kayın ormanlarının içerisine adacıklar halinde gürgen kümelerinin karıştığı görülür. Bu sahanın batısındaki ormanlarda ise saplı meşe egemendir. Ayrıca meşe ormanları içerisinde kızılçık, üyez, akçaagaç, fındık, muşmula ve yabani erik de bulunmaktadır (Anonim 2005a).

Kayın ormanlarına Çoruh meşesi birlikleri karışmaktadır. Bu sahanın etek kesimlerinde ise meşe ve gürgen Ormanları yayılmaktadır. Kuzey yamaç boyunca 300 m.den

sahile doğru olan kuşak, meşelerle kaplıdır. Yine bu kuşakta 0–150 m. arası psödomaki topluluklar hâkim duruma geçer. Özellikle, Yıldız Dağları'nın en yüksek kesimini oluşturan Mahya Tepesi ye çevresinde tamamen kayın hâkimdir. Burada, optimum gelişme koşullarına sahip kayın yanı sıra, az da olsa meşe, gürgen, kızılıçık, titrek kayak ve dişbudak türleri görülür (Anonim 2005a).

Kayın ormanları, yüksek Yıldız Dağları'nın güney yamacında 500–600 m.ye kadar inmektedir. Bu yamaçlardaki kayın ormanlarının bileşimine %30–40 nispetinde meşe ve gürgen de katılmaktadır (Anonim 2005a).

Yıldız Dağları üzerinde Demirköy- Yeniceköy arasında tipik bir vejetasyon örtüsü kesidi görülmektedir. Bu kesitte dağların güney yamacında 450 m yüksekliğe kadar olan kesimlerdeki ormanlar tamamen tahrip edilmiş ve tarım alanı haline dönüştürülmüştür. 450–600 m. arasında meşe ye gürgen çalılıkları, 600 m.den sonra meşe-gürgen ye kayın karışık ormanları başlar. 700- 750 m.den sonra, şistler üzerinde kayının flora dâhilindeki oranı artarak, zirveye doğru birlikler teşkil etmektedir. Kuzey yamaç boyunca 300 m.ye kadar saf kayın ormanları geniş alanlara yayılır. Demirköy'e kadar devam eden kayın ormanları, burada yerini sapsız meşe ormanlarına bırakır (Anonim 2005a).

İgneada'nın doğusunda ve güneyinde, kıyı kordonları ile ağızları tıkanarak göl ye bataklık haline dönüşmüş saz ve bataklık bitkileri görülür. Bu saha dâhilinde nemli alüvyal tabanları kaplayan ve "Longos" denilen orman topluluğu vardır. Çok nemli bir zemin ve balçıklı topraklar üzerinde gelişmiş olan bu ormanın, zengin bir alt florası bulunmaktadır. Orman içinde yürümek adeta olanaksızdır. Longos ormanı, esas itibariyle dişbudak, kızılağaç, karaağaç, kavak, ceviz, ıhlamur ve söğütlerden oluşmaktadır (Anonim 2005a).

Yıldız dağlık alanı ile çatalca yarımadasına kadar yayılım gösteren Karatepe-Kestanelik tepesi bölgesi, kuzey Trakya dağlık orman yetiştirme bölgesi ismi altında değerlendirilir. Kuzey Trakya dağlık orman yetiştirme bölgesi Kırklareli, Pınarhisar, Vize, Saray ilçe merkezlerinin ve bu merkezleri birleştiren karayolunun kuzeyindeki dağlık alandır. Kuzeyden Rezve dere, kuzeybatı ve batıdan Karadeniz, güneybatıdan Ormanlı-Çatalca çizgisindeki çatalca yarımadası, batıda ise Tunca nehri ile sınırlanmıştır. Kantarcı (1976)'ya göre Kuzey Trakya Orman Bölgesi 7 kesim altında yer almıştır.

1 Kuzey Trakya Orman Bölgesi

1.1 Kuzeydoğu Yıldız Alt Orman Bölgesi

1.1.1.İğneada Subasar (Longos) Orman Alanı

1.1.2. Soğuksutepe-Kalkamborestepe Doğu Kayını, Çoruh meşesi, Macar meşesi orman alanı,

1.1.3. Limanköy-Poliçe Macar meşesi orman kuşağı,

1.1.4. Karadağ-keltepe-bezirgantepe-kokmuştepe çoruh meşesi, macar meşesi, macar meşesi orman kuşağı

1.1.5. Demirköy çoruh orman alanı

1.2. Yüksek yıldız alt orman bölgesi

1.2.1. Yüksek yıldız Doğu Kayını, çoruh meşesi, Orman gülü orman alanı,

1.2.2. Dikilitaştepe Çoruh meşesi orman alanı

1.3. Batı Yıldız Alt Orman Bölgesi

1.3.1.Dereköy-Tatlıpınar Çoruh Meşesi, Saçlı meşe orman kuşağı

1.3.2.Balyantepe-kapaklı saçlı meşe, macar meşesi, mazı meşesi, Tüylü meşe, Doğu Gürgeni orman kuşağı

1.4. Güney Yıldız Alt Orman Bölgesi

1.4.1. Evciler-Yapraklı-Karıncaayatepe saçlı meşe, Macar meşesi orman kuşağı,

1.4.2. Üsküp-Yoğuntaş saçlı meşe, Tüylü meşe, Karaçalı orman kuşağı

1.5. Güneydoğu Yıldız Macar meşesi, Tüylü meşe Alt Orman Bölgesi

1.6.Karatepe-Kestanelik Alt Orman Bölgesi

1.6.1. Çamlıköy-Yalıköy karaçam, Ağaç fundası, Kocayemiş orman alanları

1.6.2. Kıyıköy-Çilingöz-Yalıköy Tüylü Meşe, Saçlı Meşe, Katran ardıcı, Karaçalı orman alanları

1.6.3. Sultanbahçe çoruh meşesi orman alanı

1.6.4.Karatepe Doğu kayını, Çoruh meşesi, Ormangülü orman alanı

1.6.5.Karacaköy-Kestanelik çoruh meşesi, Macar meşesi orman alanı

1.7.Vize-Sinekli saçlı meşe, Macar meşesi, Tüylü meşe alt orman bölgesi

Araştırma alanını oluşturan İğneada ve çevresi ülkemizde birbiriyle ekolojik olarak bağlı ekosistemler zincirini oluşturan ender yerlerden biridir. Dolayısı ile bu ekosistemlerden birisi çevre şartlarından olumsuz şekilde etkilenirse diğer ekosistemler de etkilenecektir. Alan tatlı ve tuzlu su gölleri, kıyı kumulları, tatlı ve hafif tuzlu bataklıklar, su basar ormanları ve yaprak döken *Quercus robur* subsp. *robur*, *Q. Petraea* subsp. *iberica* (meşe), *Fagus orientalis* (kayın), *Carpinus betulus* (gürgen), *C. Orientalis* (gürgen), *Fraxinus angustifolia* subsp. *oxycarpa* (dişbudak) ile *Alnus glutinosa* (kızılağaç) gibi karışık oldukça boylu ağaç türlerinden oluşan orman vejetasyon tiplerinin hepsini bünyesinde barındırır (Duman 2006).

2006 yılı itibariyle Trakya bölgesindeki orman varlığı incelendiğinde (Çizelge 3.7.), bölgedeki toplam orman varlığının (468 862,4 ha.) %75,41 inin verimli (normal) ormanlardan oluştuğu görülmektedir.

Çizelge 4.8.Trakya Bölgesinin Orman Varlığının İllere Göre Dağılımı (2006)

	Edirne		Kırklareli		Tekirdağ		Toplam	
	Ha	%	Ha	%	Ha	%	Ha	%
Koru Ormanı	62854,0	100	192030,7	100	36804,5	100	291689,2	62,25
Normal Koru	45603,5	72,55	162144,4	84,44	26490,5	71,98	234238,4	
Bozuk Koru	17250,5	27,45	29886,3	15,56	10314,0	28,02	57450,8	
Baltalık Ormanı	42926,5	100	66665,2	100	67281,5	100	176873,2	37,75
Normal Baltalık	19861,5	46,27	59745,1	89,62	39520,0	58,74	119126,6	
Bozuk Baltalık	23065,0	53,73	6920,1	10,38	27761,5	41,26	57746,6	
Toplam Orman	105780,5	100	258695,9	100	104086	100	468562,4	100
Normal	65465,0	61,89	221889,5	85,77	66010,5	63,42	353365	75,41
Bozuk	40315,5	38,11	36806,4	14,23	38075,5	36,58	115197,4	24,59
Oran		22,57		55,21		22,22		100

Kaynak: Anonim, 2006c, Orman Varlığımız, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü Yayınları

Ormanların % 62,25'ini koru ormanları, %37,75'ini de baltalık ormanlar oluşturmaktadır. İller itibariyle orman varlıkları incelendiğinde Kırklareli ilinin Trakya bölgesindeki ormanların %55,21'ine sahip olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.9. İllerin Orman Varlıklarının Ağaç Türüne Göre Dağılımı (2006)

	Edirne		Kırklareli		Tekirdağ		Toplam	
	Ha	%	Ha	%	Ha	%	Ha	%
Kızılçam	45128,5	42,66	1356	0,52	20057	19,27	66541,5	14,2
Karaçam	11340,5	10,72	22476,4	8,69	1773	1,7	35589,9	7,6
Sedir	-	-	615	0,24	-	-	615	0,13
Ardıç	-	-	337	0,13	-	-	337	0,07
Kayın	-	-	52349	20,24	2911,5	2,8	55260,5	11,79
Meşe	47055	44,48	178265	68,91	79345	76,23	304664,6	65,02
Dişbudak	-	-	2309,2	0,89	-	-	2309,2	0,49
Diğer Yapraklı	-	-	988	0,38	-	-	988	0,21
Kavak	2256,5	2,13	-	-	-	-	2256,5	0,48
Toplam	105780	100	258696	100	104086	100	468561,9	100

Kaynak: Anonim, 2006c, Orman Varlığımız, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü Yayınları

Bölgedeki ormanlar sahip olduğu ağaç varlıkları açısından incelendiğinde meşe ormanlarının yoğunluğu göze çarpmaktadır. Bölgedeki ormanların % 65,02'sini meşe ormanları oluştururken, %14,2'sini kızılçam ormanları, %11,79'unu da kayın ormanları oluşturmaktadır (Çizelge 4.8).

4.8.Bölgenin Tarihi ve Kültürel Varlıkları

4.8.1. Dupnisa Mağarası

Kırklareli'ne bağlı Demirköy-İğneada ilçesi yolu üzerinden ayrılarak Sarpdere Köyü'nden ulaşılan Dupnisa Mağarası Yıldız Dağları Istranca Ormanları arasında yer alır. Mağara tabiri, yeraltı sularının karstik özellikteki kireç taşlarını eritmesiyle oluşmuş yer altı boşlukları karşılığı olarak kullanılmaktadır. Jura diye adlandırılan 160 milyon yıllık, yaşlı kireç taşlarının içersinde oluşmuş bulunan mağaranın oluşum yaşınının (Pliyosen) 3-4 milyon yıl olduğu tahmin edilmektedir.

Dupnisa Mağara sistemi, kuru ve sulu mağara olarak iki mağaradan oluşmaktadır. Dupnisa mağarasına adını veren de sulu mağaradır. Bu iki mağara bir birine bağlantılı olup, aralarında 30 metre kod farkı bulunmaktadır. Kuru mağaranın uzunluğu 900 metre, sulu mağaranın uzunluğu 1700 metredir. Kırklareli Özel idaresi tarafından ışıklandırılarak turizme açılmış bulunan kuru mağarada damla taşlardan oluşan sarkıt, dikit, sütunlar sulu mağaraya

göre daha zengindir. Sulu mağarada da bu oluşumlar devam etmektedir. Sulu mağaranın girişinde karstik olarak oluşmuş bir kemer yer almaktadır. Ortalama sıcaklık kuru mağarada 17 derece, sulu mağarada ise 10 derecedir (Anonim 2007a).

4.8.2. Longos (subasar) ormanları

Türkiye’de subasar özelliğe sahip alüvyal karakterde 7 adet orman bulunmaktadır. Sinop ili Merkez İlçeye bağlı Sarıkum Tabiatı Koruma Alanı ve çevresi, Samsun İli Ondokuzmayıs ilçesinde Kızılırmak Deltasının içindeki Galerîç, Çarşamba ilçesinde Hacıosman Tabiatı Koruma Alanı, Altınkum beldesinde Çakırlar, Bursa ili Karacabey ilçesi Kocaçay deltası ve Adapazarı ili Süleymaniye ilçesinde Acarlar Longozu bulunmaktadır. Hacıosman Ormanı 86 hektar büyüklükte olup, tabiatı koruma alanı statüsüne sahiptir. İğneada, Sarıkum ve Hacıosman ormanı hariç, diğer subasar ormanları için herhangi bir koruma statüsü bulunmamaktadır. Çok sınırlı yayılışa sahip, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan subasar ormanlarının en büyüğü (2 000 hektar) ve günümüze kadar en iyi korunanı İğneada bölgesinde bulunmaktadır (Anonim 2006b).

Subasar ormanlar, oluşturdukları ormanın tür bileşimi ve yetiştirme ortamı koşullarının farklılığı bakımından hassas ekosistem özelliği göstermektedir. İğneada ve çevresi ülkemizde birbiriyle ekolojik olarak bağlı ekosistemler zincirini oluşturan ender yerlerden biridir. Dolayısıyla bu ekosistemlerden birisi çevre şartlarından olumsuz şekilde etkilenirse, diğer ekosistemler de etkilenecektir. Alan tatlı ve tuzlu su gölleri, kıyı kumulları, tatlı ve hafif tuzlu bataklıklar, su basar ormanları ve yaprak döken orman ekosistemlerini içinde barındırmaktadır. Dar bir alanda birbirinden farklı yüksek koruma değerine sahip ekosistemlerin iç içe bulunması bölgeyi ulusal olduğu kadar global ölçekte de ön plana çıkarmaktadır (Anonim 2006c).

Avrupa, Asya ve Kuzey Afrika’yı içine alan, güney çöl kuşağına kadar uzanan Büyük Sahra, Arabistan ve İran çölleriyle Çin’inde içinde yer aldığı bölge olan Batı Palearktiğin önemli kuş göç yolları üzerinde bulunan göller ve sazlıklardan oluşan sulak alanlar göçmen kuşlar için yaşamsal bir konaklama alanı oluşturmaktadır. Özellikle su kuşları ve yırtıcı kuşlar için önemli bir sulak alan olan bölge; 15’i yırtıcı kuş olan 57 tür su kuşu tarafından beslenme, barınma ve üreme alanı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca orman ekosistemi ile sulak alan türleri açısından bir cazibe merkezi olması, kuş türü zenginliğini arttırmıştır. Avrupa’dan gelen ve göç sırasında geçiş yapan kuş türleri için sulak alanlar ekolojik koridor olarak kullanılmaktadır (Anonim 2006b).

Longos ormanları ile Karadeniz arasında bulunan kumul alanları çevre şartlarından fazlaca etkilenmeden günümüze kadar korunmuş nadir ekosistemlerdendir. Kumullar endemik ve global ölçekte önemli bitki türlerini içerdikleri için ön plana çıkmaktadır (Anonim 2006).

İğneada bölgesi sınırlı bir alanda hassas ekosistemlere (sulak alan, longoz ormanları, kumul) ev sahipliği yapması yanında, zengin bir biyolojik çeşitliliğe de ev sahiptir. Bu güne kadar GEF-II projesi tarafından yaptırılan yapılan flora ve fauna envanter çalışmaları neticesinde 310 tür böcek, 28 tür balık, 46 tür memeli, 194 tür kuş, 17 sürüngen, 544 tür bitki tespit edilmiştir. Bitkiler içinde 3 adet endemik ve 11 adet global ölçekte tehlike altında tür tespit edilmiştir (Anonim 2006b).

Yukarıda belirtilen rakamlar alanın ekosistem yanında biyoloji çeşitlilik açısından da ne kadar zengin olduğunu göstermektedir. Kayıt edilen 194 kuş türünün bulunması bölge açısından büyük önem taşımaktadır. Alanda bu güne kadar kayıt edilen kuş türleri Türkiye'deki kayıtlı kuş türlerinin büyük kısmını oluşturmaktadır. Bununla birlikte, kumul bitkileri açısından lokalitenin öne çıkması söz konusudur. Bu durum, kumul ekosistemini ve bitkilerini nadir ve değerli kılmaktadır. Ayrıca, bölgede endemik olmayan nadir yayılışlı türler bulunmaktadır (Anonim 2006b).

Bölge; sahip olduğu yüksek biyolojik çeşitlilik değeri yanında, Avrupa kıtasında ender özellik gösteren kritik bir ekosisteme ve sıcak noktalara (hot spots) sahip oluşu ve tüm Dünyada tehlike altında bulunması gibi nedenlerle, gerek Avrupa kıtası ve gerekse Dünya doğa mirasını koruma açısından uluslar arası öneme sahip bir alandır (Anonim 2006b).

5.SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL KALKINMA

5.1.Kalkınma Kavramı

Kalkınma, bireylerin ve toplumların yaşam kalitelerinin iyileştirilmesi ve refah düzeylerinin yükseltilmesi sorunu, üzerinde araştırmalar yapılan ve sıkça tartışılan konuların başında gelmektedir. Kalkınma kavramının ekonomistler tarafından ifade edilen tek ve değişmez bir tanımı bulunmamaktadır. Bunun en önemli nedeni çok yönlü ve dinamik bir yapıya sahip bir kavram oluşudur. Ayrıca her ülkenin içinde bulunduğu doğal, kültürel, beşeri vb. şartlar farklılık arz etmektedir. Ülkelerin geçirdiği ve geçirmekte olduğu kalkınma süreci bir diğerine göre farklılık taşıyabilmektedir. Bu bağlamda kalkınma kavramına yönelik olarak farklı bilim dallarından araştırmacılar tarafından yapılmış olan tanımlara yer verilecektir.

II. Dünya Savaşından sonraki dönemde gelişme düzeyi düşük olan az gelişmiş ülkelerin kalkınma sorununa yönelik kuramsal ve bilimsel çalışmalarda bulunulduğu gözlemlenmektedir. Söz konusu çalışmalar sonucu, iktisat bilimi içinde "Kalkınma İktisadı" adı verilen yeni bir disiplin ortaya çıkmıştır. Kalkınma iktisadının temel amacı; az gelişmiş olarak tanımlanan ve gelişmiş ülkelerin dışında kalan ülkelerin sorunlarına yönelik çözüm önerileri getirmektir (İşgüden 1995).

Kalkınma iktisadı, ülkelerin gelişme performansları arasında farklılıkları açıklamaya yönelerek ve gelişme düzeyi düşük ülkelerin performanslarını arttırmak amacı ile çözümler aramaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde kalkınma politikası araçlarının her zaman işlemediği görülmektedir. Özellikle kırsal kesimde piyasa davranışlarının çok zayıf olduğu ya da hiç olmadığı gözlemlenmiştir.

Kalkınma iktisadının ortaya çıkarılması, kalkınma amaçlı politikaların geliştirilmesi ve devletin yükleneceği konusunda J.M.Keynes'in özel bir yeri vardır. Neoklasik geleneğe getirilen Keynesyen yenilik, devletin piyasaya müdahalesini içermektedir. Keynes, eksik istihdam da dengenin sağlanabileceğini ve tam istihdama ulaşmak için yatırımlar vasıtası ile talep yaratıcı etki ortaya çıkarabilen devlet müdahalelerinin gerekliliğini vurgulamıştır. Bu saptama, kalkınma iktisadı üzerinde çalışmalar yapan ekonomistler açısından kuramsal alt yapıyı ve ön koşulları oluşturmuştur (Keynes 1980).

1950'ye kadar kalkınma, az gelişmiş ülkelerde kişi başına düşen reel gelirden ölçülen büyümeye göre açıklanmaya çalışılmıştır. 1950'lerden sonraki dönemde ise kalkınma pek çok

ekonomist tarafından özellikle değerler ve kurumlardaki değişme olarak büyüme ve gelişme kavramları ile tanımlanmıştır (Lemco 1988).

Kalkınma kavramına yönelik insan yönelimli tanımlama yapan Seerse göre kalkınma; insan kişiliğinin gerçekleştirilmesi için gerekli koşulların yaratılması anlamına gelmektedir. Bu tanımdan yola çıkarak kalkınma insanların yoksulluk, işsizlik ve eşitsizliğinde meydana gelen bir azalma olarak değerlendirilebilir (Seers 1972).

Kalkınma; az gelişmiş toplumlarda ekonomik ve sosyo-kültürel yapının değiştirilmesi ve geliştirilmesidir. Ekonomik ve sosyal kriterlerin nitelik ve nicelik açısından artışı ifade etmektedir. Ekonomik büyüme ve sosyal açıdan yapısal değişimi eş zamanlı olarak birlikte içermektedir. Kalkınma kavramı, niteliksel değişme yolunda olan bir süreci işaret etmektedir. Bu durumda kalkınma hem daha fazla çıktı hem de teknik ve kurumsal yapıdaki değişmeleri kapsamaktadır (Yavilioğlu 2002).

Kalkınma; yenileşme ve modernleşme durumlarına yönelik gerçekleştirilen bir değişim sürecidir. Modernleşme kuramcılarında olan Hoseiitz'e göre az gelişmiş ülkeler merkezi otoriteler kanalı ile bilinçli ve sistematik bir şekilde kalkınma planlaması yapmak ve bu planları ülke şartları ölçüsünde uygulamak durumundadır (Hoselitz 1970).

Bir başka tanıma göre ise kalkınma; üretim faktörlerinin yeni bir bileşimi veya yeni bir üretim fonksiyonu ile emeğin verimini arttırmaktadır. Bu tanım büyümeyi de kapsamaktadır. Çünkü verim artışı; tasarrufları, tasarruflar sermaye birikimini kolaylaştırır, sermaye birikimi de yatırımları ve istihdamı artırır (Dülgeroğlu 1991).

Kalkınmanın genel ölçütü refah düzeyidir. Refah artışı, hem ekonomik hem de sosyal yönden daha yüksek bir düzeye ulaşılmasıdır. Bir ülke kalkınma hamlesine başladığında, öncelikle ekonomik gelişme önem kazanmakta ve ardından sosyal kalkınma gerçekleştirilerek, birbirlerini tamamlamaktadırlar (Özgüven 1988).

Kalkınma, bir ekonomi ve toplumun sosyo-ekonomik açıdan dengeli bir şekilde daha iyi seviyelere ulaşmasıdır. Ekonomideki çeşitli büyüklüklerde zaman içindeki artışlar, kalkınmayı değil, gelişmeyi ifade etmektedir. Kalkınma da ekonomi ve toplum arasında bir uyum ve etkileşim durumu söz konusudur (Küçük 1985).

5.1.1 Ekonomik Büyüme- Kalkınma İlişkisi

Ekonomik büyüme ile ekonomik gelişme ve kalkınma kavramları ekonomi literatüründe çoğu kez aynı anlamda kullanılmaktadır. Ancak, her ne kadar bu kavramlar

birbirinin yerinde kullanılıyorsa da, aralarında belirgin farklılıkların olduğunu da ortaya koymak gerekmektedir.

Ekonomik büyüme; belli bir dönem zarfında üretim faktörleri başına verimliliğin devamlı artması dolayısı ile bir ülkenin reel gayri safi milli hasıla veya kişi başına gelirinde artış olduğu bir süreçtir (Dülgeroğlu 1991). Bu tanım; üretim faktörleri, ülke ekonomisinin bütünü, verimlilik, GSMH ve nüfus ile ilgili bir durumu göstermektedir. Ekonomik büyüme, somut verilerin ışığında yapısal değişimlerin gerçekleştirildiği bir durumdur.

Ekonomik büyüme, üretim hacminin artışı olarak ifade edilmektedir. Burada ekonominin nüfus artış oranından daha yüksek bir oranda artacağı kabul edilmiştir. Bu durumda kişi başına düşen gelir miktarı yükselir ve o ülkede refah düzeyi artar.

Ekonomik büyüme, reel GSMH'deki artış ile ölçülür. Reel GSMH bir ülkenin üretim değeridir. Ülkenin sahip olduğu üretim faktörleri sonucu elde edilen büyüme oranının ölçüsü olarak kullanılmaktadır (Parasız 1997).

Ekonomik büyüme kavramı için en belirgin özelliğin, bir ekonominin üretim kapasitesinde sayısal/niceliksel olarak ölçülebilen genişleme veya miktar artışı olduğu söylenebilir. Karşılaştırmanın diğer yanında ise kalkınma kavramı bulunmaktadır.

Kalkınma kavramı, genellikle büyüme kavramı ile karşılaştırılarak tanımlanmaktadır. Ancak kalkınma, sadece ulusal gelir miktarındaki artış ve ekonomideki büyüme gibi sayısal değişimleri içermemektedir. Kalkınma, ulusal gelir ve üretim miktarının zaman içindeki kantitatif değişimlerinin yanı sıra; sosyal ve kültürel yapının gelişmesini, kurumların ve bireylerin davranış ve yaşam biçimlerindeki iyileşmesini kapsayan çok yönlü bir süreçtir.

Kalkınmanın, ekonomik büyümeden temel farkı sosyal yönünün de olmasıdır. F. Perroux'un yaptığı kalkınma tanımı bu yargının desteklenmesine dayanak sağlamaktadır. F. Perroux "kalkınma; bir toplumun reel üretiminin devamlı ve kümülatif bir biçimde artmasını sağlayan sosyal ve zihinsel değişimlerin bileşkesidir." diye tanımlamaktadır (Özdemir 1985).

Kalkınmışlık düzeyinin genel ölçütü refah düzeyidir. Refah artışı ile ekonomik ve sosyal açıdan gelişme yaşanmaktadır. Üretim yetersizliği, dengesiz gelir dağılımı, yatırımların gecikmesi nedenleri ile kalkınma sağlanamayabilir. Bu bakımdan ekonomik büyüme, kalkınmadan önce gelmekte ve önem kazanmaktadır (Özgüven 1998).

Refah düzeyinin sadece maddi refah olmadığı, GSMH ile ölçülen refahın yeterli olmadığı, bunun yanı sıra insan hakları, siyasal haklar vs. gibi kavramlarla refah kavramına eklenmesi gerektiği kalkınmaya yönelik çalışmalar sonucu ortaya konmuştur.

Kalkınma kavramının nicel büyüme olgusunun yanı sıra modernleşme kuramının öngördüğü değerler sistemindeki gelişmeleri de içerdiği görülmektedir. Genel olarak modernleşme, yenileşme durumuna yönelik bir değişim sürecidir (Webster 1995).

O halde ekonomik büyümeden sonra gelen kalkınma için "kişi başı gelir düzeyi artışı ve gelir dağılımı adaletsizliğinin giderilmesi gibi ekonomik boyutu yanında, daha iyi sağlık , eğitim, ulaşım, kültür gibi hizmet düzeylerinin de geliştirilmesi ve sosyal dengesizliklerin giderilmesi" tanımını yapmak mümkündür. Bir örnek verilmek gerekirse bir fidanın ağaç olması büyüme, meyve vermesi ise kalkınma olarak tanımlanabilir.

5.2.Sürdürülebilirlik Kavramı

Ekonomi, ihtiyaçları karşılamak amacıyla sınırlı kaynakların alternatif kullanım alanlarına tahsisini ve bu alternatif faaliyetlerin bireyler, firmalar ve toplumlarca nasıl tercih edildiğini inceleyen bir bilimdir (İnan 2006).

Doğal kaynakların sınırlı olduğu ve artan nüfusun ihtiyacını tam olarak karşılayamayacağı anlaşılmıştır. Çevresel malların arzının talebe göre sınırlı olduğu ekonomistlerce kabul görmeye başlamıştır. Bu nedenle kıt olan doğal kaynakların alternatif kullanım alanlarına tahsisinde sosyal refahın maksimum olması hedeflenmektedir.

Toprak, su, orman, petrol, kömür vb. doğal kaynaklar insanların beslenme, giyinme, barınma, ulaşım vb. ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılmaktadır. Son 50 yılda hızla artan nüfusun ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla doğal kaynaklar aşırı bir şekilde kullanılmaya başlamıştır. Ayrıca gelişen teknolojiler doğal kaynakların daha hızlı bir şekilde kullanılmasına olanak sağlamıştır.

1990'lı yıllardan itibaren Dünyada doğal kaynakların sürdürülebilir kullanılması gerektiği kabul görmeye başlamıştır. Toprak, su, orman vb., doğal kaynakların bugünkü kuşakların ihtiyaçları için kullanılırken gelecek kuşaklarında bu doğal kaynaklara gereksinim duyacağını gözardı edilmemesi gerektiği ülkelerin ortak müşteregi olmuştur. Bu konuda çeşitli ülkelerde yoğun olarak gösterilen çabalar olumlu olarak değerlendirilebilir. Ancak Dünyada çevre sorunlarının giderek ağırlaşması nedeniyle doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı konusunda gösterilen çabaların yetersiz kaldığı söylenilebilir.

Doğal kaynakların korunmasında ve geliştirilmesinde çeşitli gönüllü kuruluşlarda aktif olarak yer almalıdır. Türkiye'de gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Sivil Toplum Kuruluşları (STK) bu konuda giderek artan bir rol oynamaya başlamıştır. Gönüllü kuruluşlar çevre

konusunda halkın bilinçlendirilmesi yanında çeşitli ağaçlandırma ve bilimsel araştırma projeleri de yürütmektedirler. Çevrenin korunması konusunda faaliyet gösteren STK önemli çalışmalarda bulunmuşlardır ve bu çalışmalarına devam etmektedirler. Gönüllü kuruluşlara örnek olarak Çevre Vakfı, Türkiye Erozyonla Mücadele ve Araştırma Vakfı, Doğal Hayatı Koruma Derneği ve Doğal Hayatı Koruma Derneği örnek gösterilebilir. Maddi hiç bir beklentisi olmaması yanında kendi olanaklarıyla çalışmalarını sürdüren bu kuruluşlar çevre hareketinin lokomotifidir.

Doğal kaynakların korunmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının bazıları reaksiyoner özellik gösterirken bazıları daha çok bilimsel çalışmalara ağırlık vermektedir. Bu nedenle merkezi ve yerel yönetimlerin bu gönüllü kuruluşlarla rekabet yerine işbirliğini seçerek bunların çalışmalarını desteklemeleri gerekir. Buna örnek olarak, kirli bir şehirde eksoz gazının düşürülmesi ile ilgili çalışmalara toplumun katılımını sağlamak için yapılan çalışmalar verilebilir.

5.2.1 Sürdürülebilir Kalkınma

Kalkınmada amaç olan ekonomiyi genişletmek, dünya geneline yansıtıldığında küresel ekonominin genişletilmesi anlamına gelmektedir. Küresel ekonominin genişlemesi ise yerlünün doğal kaynakları ve sistemleri üzerindeki baskıları da arttırmaktadır.

Günümüzde büyük önem kazanmış ve bazı ekonomistler tarafından yeni dönemin egemen hedefi olarak kabul edilen "sürdürülebilir kalkınma"; gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini tehlikeye sokmaksızın, bugünkü kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilen kalkınma stratejisidir.

Sürdürülebilir kalkınma, insan ile doğa arasında denge kurarak doğal kaynakları tüketmeden, gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasına ve kalkınmasına imkan verecek şekilde bugünün ve geleceğin yaşamını ve kalkınmasını programlama anlamını taşımaktadır. Sürdürülebilir kalkınma sosyal, ekolojik, ekonomik ve kültürel boyutları olan bir kavramdır.

1987 yılında hazırlanan Ortak Geleceğimiz ya da Brundtland Raporu'na göre benimsenen eko-kalkınma, sürdürülebilir kalkınma stratejisinin temelini oluşturmaktadır. Çok boyutlu bir kavram olan sürdürülebilir kalkınma; kalkınma ve mevcut doğal kaynaklar ile çevre korumasının birbirini bütünleyici kavramlar olduğu ve ikisinin de ortak amacının yaşam kalitesinin iyileştirilmesi anlamına geldiği belirtilmektedir (Brundtland 1987).

Sürdürülebilir kalkınma kavramıyla ilgili uluslararası düzeydeki ilk bütünsel yaklaşımlar, 1992'de Rio de Janeiro'da gerçekleştirilen "Birleşmiş Milletler Çevre ve

Kalkınma Konferansında ele alınmıştır. Konferans'ta, çevre ile kalkınma stratejilerinin tüm alt başlıkları irdelenerek, bunların karşılıklı etkileşimlerinin sorgulandığı bir 21. yüzyıl gündemi (Gündem 21) belirlenmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma, toplumun refahı için kısa, orta ve özellikle uzun vadede gerekli olan ihtiyaçların karşılanmasına yönelik ekonomik büyüme modelini tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Bu kavram, bugünün ihtiyaçlarının, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını yerine getirme olanağını engellemeyecek biçimde karşılanmasına yönelik kalkınma düşüncesini temel almaktadır. Uygulamada ise sürdürülebilir kalkınma, çevrenin korunmasına önem vermek suretiyle uzun vadeli bir ekonomik kalkınmanın koşullarını oluşturmayı öngörmektedir. Mart 1995 tarihinde Kopenhag'da gerçekleştirilen sürdürülebilir kalkınma konferansı, toplumsal dışlanmayla mücadele edilmesi ve kamu sağlığının korunmasının önemini vurgulamıştır (Anonim 2007d).

Mevcut kalkınma politikalarına ve eğilimlere müdahale edilmediği ve yeni stratejiler denenmediği sürece, geçerli büyüme gelecek kuşakların yaşamını ve refahını tehdit etmektedir. Sürdürülebilir kalkınma ile gelecek kuşakların yaşam ve refahları güvence altına alınmaktadır.

1950-2000 yılları arasında kereste kullanımı üç katına, kağıt kullanımı altı katına, yakalanan balık miktarı beş katına, fosil yakıt tüketimi dört katına çıkmış, hava ve suyu kirleten öğelerin sayısı ise katlanmıştır (Anonim 2007f). Bu durum sürdürülebilir kalkınma açısından tehlike sinyalleri vermektedir. Dünya ekonomisinin gelişmekte olduğu, ancak ekonominin üzerinde yükseldiği eko-sistemin büyümediği acı bir gerçektir. Bu gerçek ekonomi-ekosistem arasındaki ilişkinin giderek gerginleşmesine sebep olmaktadır.

Ekonomi teorisyenleri daha çok büyüme sorunları ile ilgilendiklerinden ekonomik büyüme ve kalkınmanın çevre üzerindeki etkilerini pek önemsemediler. Çünkü doğal kaynak arzının sınırsız olduğu ve üretim amacı ile ürüne dönüştürülme potansiyelinin sonsuz olduğu kanaatindeydiler. Bu nedenle uzun dönemde ortaya çıkabilecek sorunları dikkate almadılar.

1980'li yıllardan itibaren büyüme odaklı çevre sorunlarının ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik problemlerin ortaya çıkması ile mevcut kaynak yapısı ve çevre ile uyumlu kalkınma politikaları üretilmeye başlandı. Tüm dünyanın çözmesi gereken sorun, kendi kendini yok etmeden insanların temel gereksinimlerini karşılayabileceği bir sistem tasarlamaktır.

5.3.Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımının Planlanması

Gelişmiş, gelişmekte olan ve azgelişmiş ülkelerin çeşitli çevresel problemlerini çözebilmek amacıyla 1992 yılında Brezilyanın başkenti Rio'da 179 ülkenin katılımıyla Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED) düzenlenmiştir. Türkiye'nin de katıldığı zirvede, üretim sistemlerinin sürdürülebilir bir yaklaşımla ele alınması kabul edilmiş, bir dizi anlaşma ve eylem planları kabul edilmiştir. Gelişmiş ülkelerde çevreyle ilgili çeşitli yasal düzenlemeler yapılarak ciddi önlemler alınmaya başlanmıştır. Alınan önlemler uluslararası ticareti çeşitli şekillerde etkilemektedir. Özellikle ithalat ve ihracatta ürünler için çeşitli standartlar ve uyulması gereken çevresel kurallar getirilmiştir.

Ticari mal ve hizmetlerin fiyatları çoğu ülkelerde çevreye verilen zararları, teknik deyişle sosyal çevre maliyetini yansıtmamaktadır. Bu konuda ülkeler arasında önemli farklılıklar vardır. Çevre standardı olmayan ülkeler, doğal kaynakları bir üretim faktörü olarak sıfır maliyetle kullanmış olmaktadır. Böyle bir ülke, kirletici üretim yapan yabancı firmaları ülkeye davet ederek doğal çevreyi bozan bu gibi mal ve hizmetlerde karşılaştırmalı üstünlük elde eder. Bu nedenle gelişmiş ülkeler kirletici endüstrileri az gelişmiş ülkelere kaydırmaktadır.

Ülkeler arasında çevre standartlarındaki farklılıkların bu konuda yüksek standartlara sahip ülkelerin karşılaştırmalı üstünlüklerini olumsuz yönde etkilememesi için, bu ülkelerde ithalata ek bir vergi konması düşünülebilir. Ancak böyle bir uygulama ticareti kısıtlayıcı olduğundan GATT kurallarıyla çelişmektedir. Dolayısıyla konunun çok yanlı görüşmelerle ele alınması ve uluslararası ortak çevre standartlarının oluşturulması gerekir. Ancak ne var ki her ülke çevre korunması konusunda aynı düzeyde duyarlı değildir. Bu nedenle ulusal standartlar çok farklı olmakta ve standartların uluslararası düzeyde kabul edilmesinin çeşitli zorlukları bulunmaktadır. Uruguay görüşmelerinde tartışma konularından birisi de ortak çevre standartlarıydı. Ancak bu konuda önemli bir sonuç elde edilememiştir (Seyidoğlu 1996).

Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı için kaynak planlaması oldukça önem kazanmaya başlamıştır. Bunun için farklı meslek grubundan uzmanlar bir araya gelerek doğal kaynakların birbirleriyle mevcut ve olası etkileşimlerini değerlendirmekte ve geleceğe yönelik projeksiyonlarla olası gelişmeleri tahmin etmeye çalışmaktadırlar.

Doğal kaynak planlamasının her bölgeye uyacak standart bir format yerine bölgelerin doğal kaynak varlığı ve yerleşim yerleri ile ilişkilerine göre esnek bir yaklaşım benimsenmelidir.

Planlama çalışmasında iklimsel veriler, su kaynakları, toprak, flora ve fauna, insan kaynakları, sosyo-ekonomik aktiviteler vb. her birinin mevcut durumu ortaya konulmaktadır. Bu kaynakların mevcut potansiyeli yanında sorunları ve çözümler konuyla ilgili uzmanlar tarafından değerlendirilmektedir. Ayrıca doğal kaynaklarla ilgili mevcut verilerden yararlanarak gelecekte karşılaşılabilecek olası değişiklikler tahmin edilmeye çalışılmaktadır.

Özellikle planlama bölgesinde sürdürülen mevcut tarım, sanayi, hizmet ve madencilik vb. aktivitelerin doğal kaynaklarla ilişkileri ve etkileşimleri incelenerek kaynakların etkin ve sürdürülebilir kullanımı için yapılması gerekenler ortaya konulmaktadır. Bu arada planlanan bölgedeki arazilerin kullanım planlaması arazi sınıfları dikkate alınarak yüksek verimli topraklar hiçbir şekilde amaç dışı kullanıma tahsis edilemeyecek şekilde ortaya konulmaktadır. Ayrıca bu alanlarda yetiştirilecek tarımsal ürünlerin üretiminde kullanılan güdüler, su ve toprak kullanımının da sürdürülebilir olması için yapılması gerekenler planlama aşamasında değerlendirilmektedir.

5.4.Sürdürülebilir Kalkınma ve Ekoturizm

Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında kullanılacak çeşitli enstrümanlar bulunmaktadır. Mal ve hizmet üretiminde doğal kaynaklar kullanılırken bu doğal kaynakların kullanımında sürekliliğin sağlanabilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesi oldukça önemlidir. Bu nedenle kullanma-koruma dengesi sağlanmalı ve alıcı ortam kapasitesi üzerinde kaynaktan yararlanılmamalıdır. Bu nedenle kaynakların taşıma kapasitesinin belirlenmesi oldukça önemlidir.

Ekoturizm faaliyetinin gerçekleştirildiği alanların çevresinde yaşayanlar ziyaretçilerin barınma ve gıda ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yapmış oldukları harcamalar nedeniyle ekonomik yarar sağlamaktadır. Öte yandan ziyaretçilerle yerel halk sosyal etkileşim içerisinde ve bu durum ekoturizm bölgelerinin sosyo-ekonomik gelişmelerini hızlandırmaktadır.

Ekoturizm yapılan alanlarda bulunan flora ve fauna turizm aktiviteleri nedeniyle baskı altında kalmaktadır. Bunun azaltılabilmesi ve kaynakların sürekli kullanımı için ziyaret öncesi eğitim önemlidir. Bu nedenle ziyaret edilen bölge için eğit-yararlandır yaklaşımıyla ziyaretçilerin kaynağı ziyaret esnasında bilgilendirilmiş olması yararlanma anındaki davranışlarını pozitif yönde etkileyerek kaynağın zarar görmesine engel olunabilir.

Ekoturizm aktivitelerinin yapıldığı bölgelerde verilecek rehberlik hizmetleri ziyaretçilerin kaynaktan yararlanma düzeyini artıracaktır. Ayrıca kaynakların korunması

açısından da katkı sağlayacaktır. Rehberlik edecek kişilerin kaynağa ilişkin yeterli bilgi birikimi olması bu nedenle oldukça önemlidir.

Ekoturizm alanları ziyaret aktivitelerinden her zaman etkilenmektedir. Önemli olan zararın minimize edilerek kaynakların imar ve yeniden canlandırma ile varlığını sürdürmesine katkı sağlanmalıdır. Bu nedenle ekoturizm alanlarından sağlanan parasal kaynakların bir bölümünün yine bu kaynakların korunması ve geliştirilmesine ayrılması şarttır.

5.5.Çevresel Rant

Çevresel malların sınırlı olduğu ve kıt kaynaklar arasında sayılması gerektiği ekonomistlerce kabul görmeye başlamıştır. Özellikle artan nüfusun barınma ve beslenme ihtiyacının karşılanması için doğal kaynakların aşırı kullanılmaya başlanması kaynakların gittikçe azalmasına neden olmuştur. Bu gelişme doğal kaynaklarda kıtlık kavramının yerleşmesine neden olmuştur.

Kıt kaynaklar için tüketici taleplerinin artması doğal kaynakların fiyatının doğmasına ve gün geçtikçe artmasına neden olmuştur. Doğal kaynaklar bazı durumlarda çevresel malların fiyatlarını dolaylı olarak etkilemektedir. Bu durumda doğal kaynağa yakın olan gayrimenkul fiyatları çevresel rant nedeniyle aynı özellikte diğer gayrimenkullere göre daha yüksek olabilmektedir. Bu durumda çevre kalitesinin gayrimenkulün değerini etkileme düzeyi hedonik fiyat yöntemiyle tespit edilebilmektedir.

Çevre kalitesinin arazi rantını etkilemesi çevresel risklerin gayrimenkul değerleri açısından da risk oluşturduğu anlamına gelmektedir. Yüksek çevre kalitesine sahip rekreatif alanlar buldukları bölgelerin gayrimenkul değerlerini etkilemektedir. Bu bölgeler aynı zamanda dinlenme amacıyla ziyaret edilebilmekte ve çevresinde sosyo-ekonomik alanlar oluşturmaktadır.

Alman tarım ekonomisti J.H. Von Thunen (1826) mevki rantı konusunda; diğer tüm faktörler sabit olmak koşuluyla, pazarlara yakın olan tarım topraklarında yetiştirilen ürünlerin taşıma maliyetlerindeki avantajdan ötürü, daha fazla gelir getirdiğini öne sürmüştür. Thunen daireleri olarak anılan bu teoriye göre, Pazar merkezi olan en yakın kent ya da kasaba etrafında üretim yoğunluğuna göre halkalar oluşmaktadır. Pazardan uzaklaştıkça üretim yoğunluğu azalmaktadır (İnan 2006). Bu nedenle pazara yakın olan bölgelerin arazi fiyatları uzak olan bölgelere göre daha yüksektir. Arazinin bulunduğu pazara yakınlık arazi fiyatını doğrudan etkilemektedir. Çevresel rant ise arazi veya gayrimenkulün bulunduğu bölgenin çevre kalitesine göre etkilenmesidir.

5.6.Flora ve Faunanın Ekoturizm Kaynağı Olarak Kullanımı

Özellikle ekoturizmin geliştiği bölgelerde temel motivasyon faktörü olarak flora varlığı önem kazanmaktadır. Ancak floranın yapısı ve özellikleri ekoturizm alanının bulunduğu ülke, bölge ve iklim yapısına göre farklılık göstermektedir. Örneğin Meksika’da herhangi bir kaktüs çeşidi ön plana çıkarılırken, İspanyada ise kum zambağı olabilmektedir. Bu nedenle ziyaretçinin ilgisini çeken flora ülkeden ülkeye ve bölgeden bölgeye farklılıklar gösterebilmektedir.

Flora ekoturizm açısından oldukça önemli olup destinasyon alanlarında bulunan bu kaynaklar tanıtım ve talep yaratma amaçlı kullanımı oldukça yaygındır. Bazı endemik türler korunarak tanıtım amaçlı olarak kullanılabilir. Bu nedenle ekoturizm yapılacak alanların çevresinde bulunan endemik floranın korunması son derece önemlidir. Hem endemik floranın varlığını sürdürmesi hem de kaynağın bulunduğu bölgede ekoturizm aktivitesinin artırılabilmesi açısından önemlidir.

Öte yandan aynı şekilde insanlar doğal ortamlarında deniz kaplumbağaları ve timsahları görmek amacıyla seyahat edebilirler. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür bu nedenle flora ve fauna varlığı ekoturizmin gelişmesinde temel olgulardan birisidir. Doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi ülkelerin uzun vadede turizmden elde edeceği gelirleri de artıracaktır. Flora ve fauna varlığı ülkelerin yaşam kalitelerini artıran önemli unsurlardan birisidir. Türkiye sahip olduğu zengin flora ve faunasıyla ekoturizmden istediği geliri elde ettiği söylenemez. Araştırma alanının bulunduğu bölge Türkiye’nin diğer bölgelerine göre daha zengin bir doğal kaynak potansiyeline sahiptir. Bu nedenle burada yapılacak olumlu çalışmalar Türkiye’nin diğer bölgelerinde yapılacak benzer çalışmalara da katkı sağlayacaktır.

Ekoturizm alanları çevresinde yaşayanlar doğal kaynakların korunması konusunda daha duyarlı davranacaklardır. Koruma-kullanma dengesi konusunda kaynak çevresinde yaşayanların eğitilmesi kaynaktan fayda sağlamayla birlikte kaynağın korunması konusunda daha yoğun bir düşünce yapısının oluşmasını pozitif yönde etkileyecektir. Bu yaklaşımla kaynak ekoturizm amaçlı kullanılırken korunması da sağlanmış olacaktır. Bunlara ek olarak kaynağın geliştirilmesi için kaynaktan sağlanan gelirin bir bölümünün fon olarak alınması ve kaynakların geliştirilmesine harcanması sürdürülebilirlik açısından önemlidir.

6. EKOTURİZM

6.1. Ekoturizm Kavramının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi:

Tarihsel olarak ekoturizm teriminin 1983 yılında Ceballos-Lascurain tarafından ilk defa ortaya çıkarıldığına inanılmakla birlikte, literatürde 1978'li yıllardan önce görüldüğünü ileri sürenler de vardır. Burada 1970'li yılların ortalarında Kanada Hükümeti tarafından başlatılan ekotur programlarında bu terime rastlanmaktadır. 1976 ve 1982 yılları arasında bastırılan ekotur rehberleri ve broşürlerinde ekoturizm tanımlanmamakla birlikte, bu kaynaklarda ekoturla ilgili bilgiler verilmektedir. Yine Ashton (1993) ve Higgins (1996) bu terimin ilk defa literatürde 1978 yılında Kenton Miller tarafından kullanıldığını belirtmektedir. Bir başka referans olarak Mathieson ve Wall (1982)'un 'Turizmin Etkileri' adlı kitabı da ekoturizmi içermektedir. Bir başka örnekte Hetzer (1965) muhtemelen ekoturizm terimini ilk gündeme getiren kişidir. O, alternatif ve sorumlu turizm için önerilerinde "...çevresel korumanın belirtilen dört önemli unsurunu en iyi 'ekolojik turizm (Eko-turizm)' temsil etmektedir" şeklindeki ifadesiyle ilk defa ekoturizm terimini kullanmıştır (Ward 1997).

Ekoturizm kavramı doğal çevrenin ve dolayısıyla çevre kalitesinin korunmasının önemini anlaşılması ve bu yöndeki artan ilginin yaygınlaşmasıyla eş zamanlı olarak gelişme göstermiştir. Sonuç olarak 'eko' terimi ile birleştirilerek olumlu bir imajı çağrıştıran ekoloji, eko-sistem, ekosfer gibi bir kavram turizm aktivitesi ile birleştirilerek çok popüler olan yeni bir isim ortaya çıkarmıştır (Orams 1995).

2002 yılında Salzburg kentinde gerçekleştirilen "Dağlık Bölgelerde Ekoturizm" Konferansı'nın sonuç bildirisinde yapılan önemli tespitlerden birisi ekoturizme çoğu kez yanlış perspektiflerle bakılması olmuştur. Bu konferansta ekoturizmin sürdürülebilir turizm ile eş anlamlı olmadığı, tüm turizm türlerinin sürdürülebilirliğinden söz edilebileceği ancak ekoturizmin turizm türlerinden birisi olarak kabul edilmesinin gerektiği tespit edilmiştir. Yine bu konferansın sonuç bildirisinde tur operatörlerinin, "eko" ön ekini çoğu kez tanıtım ve pazarlama maksadıyla kasıtlı ya da kasıtsız yanlış bir biçimde kullandıkları da vurgulanmıştır (Yücel 2003).

6.2. Ekoturizmin Tanımı ve Özellikleri

Ekoturizm'in uluslar arası kabul edilmiş standart bir tanımı bulunmamaktadır. Ekoturizmin tanımı ve temel prensiplerinin ortaya konulması bakımından mevcut belirsizlik ve karışıklıklar, ekoturistlerin davranışlarının tam olarak anlaşılmasından

kaynaklanmaktadır. Aslında ekoturistlerin davranışları tamamen keşfedilinceye kadar, ekoturizm kavramının açıklanmasındaki bu güçlüklerin devam edeceği söylenebilir (Diamantis 1998).

Ekoturizm kavramını tanımlamak için doğa seyahatleri, doğa tabanlı turizm ve özel ilgi turizmi gibi bir çok terim kullanılmaktadır. Yine ekoturizm ile ilgi kurulabilecek sürdürülebilir turizm, alternatif turizm gibi 35'in üzerinde terim bulunmaktadır. Ekoturizm tanımlarındaki zorluk, doğa ile hiçbir ilgisi olmayan turizm şekilleri için de bu terimin kullanılması ve onlardan ayrılmamasıdır (Boyd 1996).

1987 yılında Ceballos-Lascuarin tarafından ekoturizmin yapılan ilk tanımı şöyledir: *"Geçmişten günümüze kadar uzanan kültürel değerlerin bulunduğu alanlar ile nispeten bozulmamış ve kirletilmemiş doğal alanlara, araştırma, değerini anlama ve onun manzarasından, yaban bitkileri ve hayvanlarından zevk alma gibi spesifik amaçlarla yapılan seyahattir* (Burton 1998).

Ekoturizm, kaynakların tüketilmeden kullanılmasını gerektiren bir turizm aktivitesi çeşidi olarak da tanımlanmaktadır. Bu yaklaşımla ekoturizm, yerel topluluğu kapsamı, çevresel eğitimi teşvik etmesi ve gelir yaratması bakımından doğal alanları korumaktadır (Pratiwi 2000).

Üzerinde anlaşılmiş ortak bir tanım bulunmamakla birlikte, Uluslararası Ekoturizm Derneği'nin 1991'de yaptığı tanım ortak payda olarak kabul edilmektedir. Bu tanıma göre Ekoturizm, *doğal alanlara yapılan, çevreyi koruma ve yerel halkın refahını devamlı kılma sorumluluğu taşıyan tatil/seyahattir* (Wood 2002a).

Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (UDKB) ise ekoturizmi 1996 yılında şöyle tanımlamıştır: *"Yerel halkın aktif sosyo-ekonomik katılımı sonucunda, onlara fayda sağlayan, düşük seviyede olumsuz ziyaretçi etkisine sahip olan, kültürel zenginlikleri korumayı geliştiren, doğanın değerini anlamak ve zevk almak için nispeten bozulmamış doğal alanlara yapılan çevre açısından duyarlı seyahat ve ziyarettir"* (Wood 2002b).

6.3 Ekoturizmin yararları:

1. Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını geliştirir.
2. Biyolojik çeşitliliğe yönelik tehlikeleri azaltır.

3. Yerel halk için doğrudan ve dolaylı bir gelir oluşturarak, korumacılığı teşvik eder.
4. Koruma alanlarında verilen hizmetleri ekosistem açısından ekonomik bir değere dönüştürerek bu alanlarının muhafazası ve iyileştirilmesi için doğrudan bir gelir sağlar (Drumm ve ark. 2004).

Ekoturizm, korumacılığı geliştiren ve zararlı etkileri asgariye indirmenin en iyi yolunu arayan doğal çevre temeline dayalı bir turizmi ifade eder. En sade şekli ile vahşi yaşam ve bitki örtüsünün korunmasına, istihdam ve gelir yaratmaya destek olurken çevre ve yerel kültür üzerinde en düşük etkiyi yapacağını ileri süren bir endüstridir. Ekolojik ve kültürel hassasiyete sahip sorumlu bir turizm çeşidi olduğunu iddia etmektedir. Çevresel eğitim ile asgari seyahat konforunu birleştireceğini, yerel flora ve faunanın korunmasına yardımcı olacağını ve yerel halka sağlayacağı ekonomik teşviklerle yaşadıkları çevreyi korumalarını sağlayacağını öne sürmektedir. Ekoturistlere yönelik faaliyetler yaban hayatı ve doğal kaynakların aşırı tüketilmeden kullanılması, işgücü ve finansal yardımlarla bölgenin korunmasına doğrudan fayda sağlanması şeklinde ziyaret edilen yöreye katkı sağlamaktadır (Ward 1997).

Ekoturizm; yerel halka fayda sağlayan, doğal kaynakların korunmasında ekonomik fırsatlar yaratırken diğer yandan ekosistemin bütünlüğünü bozmamaya özen gösteren, çevrenin doğal ve kültürel yapısını anlamak amacı ile yapılan bir seyahat olarak tanımlanmaktadır (Khan 1997)

6.4.Ekoturizm'in yapısı:

Belirtilen tanımlar ve açıklamalar ışığında ekoturizmin özellikleri aşağıdaki şekilde belirtilebilir:

1. *Turist* Tipi: Doğal alanlara ve kültürel çevrelere seyahati seven, yerel kültürleri ve bölgeleri öğrenme ve değerini anlama isteğinde olan çoğunlukla küçük gruplardan oluşur.
2. *Yer*: Genellikle doğal, bazen koruma alanları veya kültürel çekicilikleri kapsar.
3. *Faaliyetler*: Çevreye en düşük etki ile kaynakların kullanılması ve çevresel eğitimin desteklenmesine dayanır.
4. *Olanaklar*: Çevre dostu teknolojilerin ve yerel kaynakların kullanımını gerektirir.
5. *Gelişme Yaklaşımı*: Ekonomik gelişme ile koruma amaçlarının birleştirilmesine dayanır (Pratiwi 2000).

Gelişme Süreçleri: a-) Toplum ve çevre üzerinde en az seviyede olumsuz etkiler oluşturmalı ve tüm yerel halkı aktif olarak kapsamalıdır, b-) Yerel topluluğa ekonomik faydalar sağlamalıdır.

Ekoturizm, sürdürülebilir turizmle eş anlamlı olmamakla birlikte, gelecekte turizm endüstrisinin sürdürülebilirliği açısından önemli bir unsuru oluşturması bakımından aşağıdaki temel özellikleri de taşımaktadır:

1. Yerel toplumun bütünlüğünü göz önünde bulundururken ekosistemin korunmasına katkı sağlamak.
2. Doğal çevrenin taşıyabileceği olanakları ve limitleri göz önünde bulundurmamak ve onu olumsuz etkilememek.
3. Yerel toplumun isteklerine ve gereksinimlerine hassasiyet göstermek.
4. Diğer kültürlerin ve doğal çevrenin daha iyi anlaşılmasına destek vermek.
5. Ev sahibi ülkelere, bölgelere ve topluluklara uzun dönemli faydalar sağlamak. (Manning ve ark.1995)

6.5. Ekoturizmin İlkeleri:

Yerleşim yerlerinden uzaktaki alanlar ve tropikal bölgeler ekoturizm deneyimleri açısından uygun destinasyonlar olarak nitelendirilmektedir. Ekoturizmde hedef alanlar hassas doğal ve kültürel çevreler olduğu için ekoturizm kullanılan ekosistemlerin taşıma kapasitelerinin belirlenmesini gerekli kılmaktadır. (Manning and Dougherty 1995)

Taşıma Kapasitesi: Doğal sistemlerin gelecek durumlarını tehlikeye atmadan tabiatın destekleyebileceği belirli bir yaşam standardındaki popülasyon miktarıdır. (Douglish ve ark. 1993) İyi bir kaynak yönetimi, taşıma kapasitesinin aşılmasına dikkat edildiği ve türlerin devamlılığının sağlandığı bir uygulama olmalıdır. (Dalby,1998) Her popülasyon çevresel taşıma kapasitesiyle sınırlıdır. (Eldredge 1998)

Taşıma Kapasitesi Kriterleri: Optimum taşıma kapasitesinin belirlenmesinde fiziksel, ekonomik, sosyo-kültürel ve altyapı kriterleri yer alır: (Inskeep 1991)

Fiziksel kriterler: Kabul edilebilir seviyede görsel etki ve kalabalık, Ekolojik sistemlerin bozulma oluşmadan korunduğu nokta, Kabul edilebilir seviye hava, su ve gürültü kirliliği

Ekonomik kriterler: Genel ekonomik faydaları optimum düzeye getirecek turizm seviyesine ulaşma, Yerel halka uygun, turistik istihdam seviyesi, tatilin maliyeti ve parasal değeri

Sosyo-kültürel kriterler: Halkın sosyo-kültürel yaşam şekline ve faaliyetlerine zarar vermeyen turizm gelişme boyutu, Halkın kültürel anıtlara, el sanatlarına, inanç sistemlerine, örf ve adetlerine zarar vermeyecek turizm gelişmesinin sağlanması

Alt yapı kriterleri: Uygun ulaştırma, tesis ve hizmetlerin elverişliliği, Su, Elektrik, Kanalizasyon, arıtma tesisleri ve telekomünikasyon gibi hizmetlerin elverişliliği, kamu sağlığı ve güvenliği gibi diğer kamu tesislerinin ve hizmetlerinin elverişliliği

6.6.Ekoturizmin temel karakteristikleri:

Ekoturizmin tanımı nasıl olursa olsun üzerinde fikir birliğine varılmış temel karakteristikleri bulunmaktadır. Bu karakteristikler:

- Doğa temelli olması
- Biyoçeşitliliğin korunmasına katkıda bulunması
- Yerel toplumların refahını desteklemesi
- Yenilenemez kaynakların minimum düzeyde kullanılması
- Olumsuz çevresel ve sosyo kültürel etkilerin minimuma indirgenmesi için yapılacak aktivitelerin yerel halkın sorumluluğunda düzenlenmesi
- Yerel mülkiyetin ve yerel topluma yönelik istihdam imkânlarının güçlendirilmesi

6.7.Ekoturizmde temel gereksinimler

• Ekoturizm, bu turizm türüne katılan tüm taraflar arasında etkili bir işbirliğini ve koordinasyonu oluşturacak etkili sitemlere ihtiyaç duyar. Ekoturizmde başlıca gereksinim iyi bir ekoturizm planlaması yapılmasının şart olmasıdır.

• Çevre ve toplumsal konularla ilgili kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve diğer katılımcılar aralarında aktiviteleri düzenleyecek bir anlaşma yapmalı ve sürdürülebilir ekoturizmi yürütecek ve denetleyecek bir üst örgüt kurmalıdırlar.

• Ekoturizmin yönetimi ve geliştirilmesi için eğitim faaliyetleri bir ön koşuldur. Ekoturizme destek veren kuruluşlar ve yerel halk ekoturizmin sürdürülebilirliğinin ve bu alandaki finansal yönetimin genel özellikleri hakkında eğitim görmelidirler.

- Ekoturizme katılan uluslar arası kuruluşlar (tur operatörleri, çevre örgütleri, v.b) arasındaki koordinasyon, iyi bir ekoturizm planlaması için ön koşuldur.
- Ekoturizm her ulus, bölge ve turizm merkezi için özel bir turizm politikasına ihtiyaç duyar. Başka yerlerin turizm politikalarının ve stratejilerinin kopyalanması sürdürülebilir sonuçlar almak için yeterli olmayabilecektir (Öztaş 2002).

6.8.Ekoturizmin Amaçları:

Ekoturizmin ilkelerinin belirlenmesinde temel amaçlarının göz önünde bulundurulması önem taşımaktadır. Ekoturizmin amaçları aşağıdaki şekilde belirtilebilir (Kersten 1997).

1. Olumsuz çevresel ve sosyokültürel etkileri önlemek veya en aza indirmek.
2. Nispeten bozulmamış doğal alanlarda bu faaliyetleri gerçekleştirmek,
3. Bölgenin korunmasına katkı sağlamak.
4. Çevresindeki toplumların yerel ekonomisini geliştirmek.
5. Temelde kaynakları yok etmeyen, doğa sevgisi olan ve çevre bilincine sahip turistler üzerinde yoğunlaşmaktır.

Ekoturizm, disiplin olmaktan çok bir fikir olarak gelişme göstermiştir. Bir çok işletme ve devlet ekoturizmin ilkelerini kendi yapılarına uygun olarak ifade etmekle birlikte, Uluslar arası Ekoturizm Topluluğu; sivil toplum örgütleri, özel sektör işletmeleri, devletler, akademisyenler ve yerel topluluklar ile bir araya gelerek çok katılımlı tartışmaların sonucunda ekoturizmin ilkelerini aşağıdaki gibi belirlemiştir (Wood 2002b).

1. Destinasyona zarar verebilecek doğal ve kültürel etkileri en aza indirmek.
2. Çevre koruma bilincinin önemi konusunda ziyaretçileri eğitmek.
3. Yerel gereksinimleri karşılayacak ve yörenin doğası ve kültürünü korumaya yönelik olarak ortaya çıkacak faydaların yaygınlaştırılması için yerel yönetimler ve toplum ile işbirliği içinde çalışacak sorumlu bir işletmeciliğin önemini vurgulamak.
4. Doğal ve koruma alanlarının yönetimi ve muhafazası için doğrudan gelir yaratmak.
5. Ekoturizm destinasyonu olması düşünülen bölgeler veya doğal alanlar için ziyaretçi yönetim planlarının ve turizm gelişme alanlarının düzenlenmesi gereğini ortaya koymak.
6. Etkilerin değerlendirilmesi ve olumsuz olanların en aza indirilmesi için uzun dönemli kontrol programları kadar, sosyal ve çevre temeline dayalı çalışmaların kullanılmasını teşvik etmek.

7. Özellikle doğal ve koruma alanlarının içinde ve çevresinde yaşayan toplulukların, yerel işletmelerin ve ev sahibi ülkenin ekonomik faydalarını arttırmak için çaba göstermek.

8. Araştırmacıların yerel halk ile işbirliği içinde belirledikleri çevresel ve sosyal kabul edilebilir değişim sınırlarını aşmayacak bir turistik gelişmeyi sağlamak.

9. Petrol kaynaklarının kullanımını azaltacak, yerel bitki örtüsü ve yaban hayatını koruyacak şekilde doğal ve kültürel çevre ile uyumlu bir alt yapının geliştirilmesini temin etmektir.

Ekoturizm, turizmin çevresel, sosyal ve ekonomik etkileri ile ilgili olarak sürdürülebilir turizmin ilkelerini kapsamakla birlikte, bu kavramdan farklı olarak bazı özel ilkeleri de içermektedir. Bu ilkeler şunlardır:

1. Doğal ve kültürel mirasın korunmasına aktif olarak destek sağlamak.
2. Ekoturizm planlaması, gelişimi ve faaliyetlerine yerel toplumun katılımını sağlamak ve onların refah seviyelerini arttırmak.
3. Destinasyonun doğal ve kültürel mirasının ziyaretçilere anlatılmasını sağlamak.
4. Küçük gruplar için düzenlenen organize turlar kadar, bağımsız olarak seyahat eden ziyaretçilere de iyi olanaklar sunmaktır (WTO 2002).

6.9. Ekoturizmin'in Diğer Turizm türleri arasındaki yeri:

6.9.1 “Kitle Turizmi” ile “Sürdürülebilir Turizm” arasındaki ilişki

Sürdürülebilir Turizm; turizm olayını oluşturan etkenlerin ve varlıkların nitelik ve niceliklerini kaybetmeden sürekliliğinin sağlanması anlamına gelmektedir. Turizm hareketleri; ekolojik, jeolojik ve estetik problemleri beraberinde getirmekte; gerekli önlemler alınmadığı takdirde doğal süreçler ile sürdürülebilirlik olanaklarını ortadan kaldırmaktadır. Çevreye yönelik artan duyarlılık, turizmin de giderek başlıca çevre sorunu olarak görülmesine neden olmuştur (Urry 1999).

Geleneksel olan, çevreye duyarlı olmayan bir turizm anlayışı olarak kabul edilen “Kitle Turizmi” ile “Sürdürülebilir Turizm” kavramına eşdeğer olduğu varsayılan çeşitli terimlerden biri olan “Alternatif Turizm” arasındaki bir karşılaştırma Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 6.1. Kitle Turizmi ve Alternatif Turizm Arasında Bir Karşılaştırma

	KİTLE TURİZMİ	ALTERNATİF TURİZM
Genel Özellikleri	Hızlı gelişme Büyük adımlar Maksimize eder Toplumsal ve çevresel Dikkatsiz, Saldırgan Kontrolsüz Plansız Ölçsüz Kısa vadeli Özel menfaate yönelik Uzaktan kontrollü İstikrarsız Sektörel Fiyata önem verir Niceliksel Büyüme	Yavaş gelişme Küçük adımlar Optimize eder Toplumsal ve çevresel Dikkatli, özenli Kontrollü Planlı Belli ölçüler içinde Uzun vadeli Genel menfaate yönelik Yerinden kontrollü İstikrarlı Genel Değere önem verir Niteliksel Gelişme
Turist Davranışları	Büyük gruplar Az zaman Hızlı ulaşım Turistler yönlendirilir İthal yaşam tarzı Görüşler Rahat ve pasif Zihinsel olarak çok az hazırlanma ya da hiç hazırlanmama Yabancı dil yok Üstünlük hissi Alışveriş Hatıra eşyalar Enstantane (anlık, rasgele çekilmiş) fotoğraflar ve kartpostallar Kaba Gürültülü	Bireyler, aileler ve arkadaşlar Çok zaman Uygun (ve aynı zamanda yavaş) ulaşım Turistler karar verir Mahalli yaşam tarzı Deneyimler Talep eden ve aktif Zihinsel olarak hazırlanma Dil öğrenme Açık görüşlü yaklaşım Hediyeler getirme Anılar, yeni bilgiler Fotoğrafçılık, resim Nazik Sessiz
Temel Gerek ve Koşullar	Canlı turizm mevsimi Eğitilmemiş iş gücü-kariyere önem vermeme Tanıtım klişeleri Kaba satış yöntemleri Ekonomide her derde deva turizm anlayışı	Dağınık tatil dönemleri İşgücünün daha fazla eğitilmesi Turistlerin eğitimi Sıcak satış yöntemleri Turizme alternatiflerin aranması
Turizm Gelişme Stratejileri	Plansız gelişme Projelere bağlı programlar Sadece kent bazında planlama Dağınık gelişme Mevcut yerleşim yöreleri dışında binalar Doğal güzelliklerin en fazla olduğu yerlerde yoğun gelişme Yeni binalar ve yeni yatak kapasitesi Spekülatif, gelecek talebe yönelik binalar Turizmin her yerde geliştirilmesi Turizmin dışarıdan gelenler tarafından geliştirilmesi Sadece yabancılar için istihdam Sadece ekonomik alanda gelişme Çiftçilik azalır, mahalli işgücü turizme kayar Sosyal harcamaları toplum karşılar Trafik planı otolara öncelik tanır Canlı sezon talebine göre kapasite Doğal ve tarihsel engeller kaldırılır Kent mimarisi Yüksek teknoloji ve mekanik turizm tesisleri	Önce planlama, sonra gelişme Kavramlara bağlı programlar Kent planları arasında bölgesel koordinasyon Yoğunlaştırılmış gelişme Mevcut yerleşim yöreleri içinde binalar Doğal güzelliklerin fazla olduğu yerlerin korunması Mevcut binaların kullanılması Sabit, sınırlı gelişme Turizmin sadece uygun yerlerde geliştirilmesi Turizmin sadece yerliler tarafından geliştirilmesi Mahalli potansiyele göre istihdam Bütün ekonomik, ekolojik ve toplumsal faktörlerin ele alınması Çiftçilik korunur ve güçlendirilir Sosyal harcamaları yatırımcı karşılar Trafik planı toplu taşımacılığa öncelik tanır Ortalama talebe göre kapasite Doğal ve tarihsel engeller korunur Yerli mimari Selektif mekanik gelişme-düşük teknoloji tercih edilir

Kaynak: Butler 1990, (Lane 1988 ve Krippendorf dan alıntı).

Çizelge 6.1 incelendiğinde kitle turizmi yaklaşımının kontrolsüz ve plansız gelişmeye açık, karı maksimize etmeyi hedefleyen, insanların kalabalık ve yoğun gruplar halinde turizme katıldıkları dolayısıyla yerel halkın da refahını gözetmeyen bir yaklaşım olduğu görülmektedir. Yine tabloya göre Alternatif bir diğer adıyla Sürdürülebilir Turizm'in kontrollü ve planlı gelişmeyi hedefleyen, kara değil çevreye değer veren, kalabalık halinde değil, bireyler ya da küçük topluluklar halinde, dağınık tatil dönemlerinde turizme katılarak çevre tahribatını minimuma indirecek bir anlayışa sahip, yerel halkın sosyal yapısını da olumsuz etkilemeyen bir yaklaşımda olduğu görülmektedir. (Gündüz 2004)

Kitle turizmi çevre üzerinde tahrip edici bir potansiyele sahipken, ekoturizm flora, fauna, habitat ve yaban hayatına zarar vermeden ekosistemin korunmasını teşvik eder. Turizmin sürdürülebilir gelişmesi için bütün kaynakların verimli kullanımının devamını da sağlar. Kitle turizmi öncelikle turistlerin gereksinimlerinin tatminine yönelirken, ekoturizm tüm kaynakların uygun kullanımını vurgulayarak toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel gereksinimlerinin karşılanması ile toplumun gelişmesini ön plana çıkarır. Ekoturizmin de olumsuz etkileri olmasına rağmen yerel kaynaklar üzerindeki bu etkiler en az seviyede görülür.(Khan 1997)

7. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma bölgesinin otantik, doğal ve kültürel bir yapısı bulunmaktadır. Yıldız dağlarında bulunan biyoçeşitlilik oldukça zengin olup ekoturizm açısından önemli bir çekim merkezidir.

Bu bölgenin İstanbul'a yakın olması ekoturizm açısından önemli bir avantaj olup halen günübirlik ziyaretçiler, yörede yaşayanların kırsal kalkınmasına olumlu katkılar yapmaktadır. Ancak bölgede mevcut turizm aktiviteleri belli bir plan dahilinde değildir.

Ulaşım açısından bakıldığında İstanbul'dan D100 karayolu ile ulaşım mümkündür. Tekirdağ Saray ilçesi ve Kırklareli ilinden sonra tali yolların bazı bölümleri bakımsız olmasına rağmen genel itibariyle karayolu ulaşım olanaklarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Araştırma bölgesi genel olarak dağlık ve ormanlık alanları kapsamaktadır. Bu ormanlık alanlarda yeterli konaklama tesisi bulunmamaktadır. Bunun yanında yol boyunca bulunan çeşme dinlenme noktaları bulunmaktadır. Bu çeşmelerin bazıları tarihi özellikte olup bölgeye ayrı bir özellik katmaktadır. Ancak ziyaretçiler tarafından bu dinlenme merkezleri çevresine bırakılan çöp ve atıklar her geçen gün artmakta ve çirkin bir görüntünün oluşmasına neden olmaktadır.

7.1. Ekoturizm Potansiyeli Bulunan Yerleşim Yerleri

Bölgenin deniz turizmi amacıyla kullanılan en aktif beldesi uzun ve kumlu geniş sahilleriyle ünlü **İğneada**'dır. GEF projesi kapsamında bulunan 3 longos ormanı da bu bölgede bulunmaktadır. Longozlar büyük ölçüde temiz ve iyi korunmuş durumdadır. Bunun bir nedeni bölgede ekoturizm'den ziyade deniz, kum ve güneşe dayanan klasik turizm anlayışının dışına henüz çıkılamamış olmasıdır. İğneada sahilinin bir kısmı Mert gölünün kumul alanına bitişik durumdadır. Bu bölgede turistlerin piknik yapma amacıyla kullandığı mesire yerleri bulunmaktadır. Mert gölü longozu ile neredeyse birleşik durumda olan sahil kesimi ve piknik alanı turistlerin etrafa çöp ve atıklarını bırakmaları sebebiyle ne yazık ki gün geçtikçe kirlenmektedir.

7.1.1.Sislioba Köyü

Bölgenin kuzeyinde yer alan Sislioba köyü Bulgaristan sınırına 500 metre mesafede bulunmaktadır. Sınırı oluşturan Rezve deresine çok yakın bulunan bu köy yöre halkının şeytan tepesi olarak adlandırdığı bir tepe ile Istranca dağları yamacında kalmaktadır. Yeterli tarım arazisi bulunmayan bu köyde yaygın olarak orman kesimi ve hayvancılıkla uğraşmaktadır.

Köyün adının verildiği bölgeye özgü bir bal çeşidi bulunmakta ve bu köyde üretilmektedir. Köyün doğal bitki örtüsü arıcılık faaliyeti için çok uygun olup köyün tanıtılmasında yararlanılabilecek potansiyel bir faaliyettir. Ancak köyde son yıllarda arıcılık faaliyetiyle ilgilenen üretici sayısı son derecede azalmıştır.

Her yeri ormanla çevrili olan köy rezve deresinin kenarında bulunmakta ve olağanüstü bir doğal güzeleliğe sahiptir. Bu nedenle köyde agroturizm ve ekoturizm faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Köyde bulunan eski tip evler korunup geliştirilerek pansiyon olarak kullanılabilir.

7.1.2.Avcılar Köyü

Sislioba köyünün güneyinde yer alan Avcılar bir orman köyü olup çok eski bir yerleşim alanıdır. İğneada beldesine 10 km mesafede olup, İğneada'ya yakınlığı kırsal kalkınma çalışmaları açısından bir avantajdır. Köyün temel geçim kaynağı ormancılık faaliyeti olup bunun yanında büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığı yapan aile işletmeleri bulunmaktadır. Ancak bölgede yapılan hayvancılık modern yöntemlerden uzaktır.

7.1.3. Sivrilere Köyü

Sivrilere köyü 400 metre rakımlı olup İğneada Beldesi'ne 17 Km mesafede orman içi köydür. Köy 1970'li yıllardan sonra Kastamonu ilinden aldığı yoğun göç sonucu demografik yapıya değişimine uğramış ve bugünkü halini almıştır. Göçten önce 10-15 haneden oluşan köy 95 hane büyüklüğünde 661 nüfuslu bir köydür. Köylülerin geçim kaynağını orman işçiliği ve hayvancılık oluşturmaktadır(Anonim 2007b)

7.1.3.Beğendik Köyü

Bölgenin ve aslında Trakya'nın Karadeniz'e bakan kısmındaki son yerleşim yeri ise Beğendik köyüdür. Bu köyden yaklaşık 400-500 metre mesafedeki komşu Bulgar köyü rahatlıkla görülebilmektedir. İki komşu köyü ayıran Rezve (Mutlu) deresi sınırı oluşturduktan sonra Karadeniz'e ulaşır(Anonim 2007b)

Beğendik köyü bölgede en modern yerleşim yerlerinden birisidir. Köy Kırklareli ilinin yöresel kıyafetlerinin giyilerek sergilendiği bir yerleşim yeri haline getirilerek turistik bir merkez haline getirilebilir. İstanbul'a yakın olması nedeniyle yerli ve yabancı turistler için örnek Türk giyim tarzının güncel yaşamda sergilendiği bir merkez olarak kullanılabilir.

7.1.4.Limanköy

İğneada'dan görülebilen Karadeniz kıyısındaki son burunda yer alan bir başka köy ise **Limanköy**'dür. Limanköy'ün de çevredeki köyler gibi geçim kaynağı ağırlıkla ormancılık ve hayvancılıktır. Ancak bu köyün diğer köylerden bir farklılığı da bulunmaktadır. Ekoturizm açısından gelişme potansiyeli olan ve örnek bir "Ekoköy" olarak değerlendirilecek özelliklere sahiptir. Köyde yabani meyve ağaçlarından elde edilen marmelat ve reçeller, TÜBİTAK tarafından yapılan gıda analizinde çok iyi bulunmuş, ayrıca bal ve diğer bal ürünleri, balık tuzlamaları ve konserveleri bulunmaktadır. Üreticilerin bir araya gelerek kurdukları "Üreticiler Birliği" bu tür katkısız doğal ürünleri satarak yerel halk için ek bir geçim kaynağı oluşturmaktadır. Köyde küçük çaplı da olsa pansiyonculuk yapılmakta, ayrıca köyün büyük sayılabilecek bir kütüphanesi aynı binanın üst katında şirin bir konukevi bulunmaktadır. Bu konak, köy meydanında sürekli internet bağlantısı bulunan "Ata Kahve"'nin hemen yanında yer almaktadır. Köy'ün belki de en ilginç özelliği, devam eden bir proje olan GEF projesi ile ilgili bilgilerin de verildiği yerel bir "Limanköy Aylık Haber Bülteni" çıkarılmasıdır. Bu bülten ile köy halkının bilinçlendirilmektedir.

7.2. Bölgenin Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma ve Ekoturizm Açısından Potansiyeli

Istranca dağlarının bulunduğu bölge doğal hayat açısından oldukça önemli bir potansiyel halindedir. Dağlık alan genel olarak sık ormanlarla örtülü, içinde yaban hayatını barındıran bir konumdadır. Alanın doğusunda İğneada'ya doğru uzanan yol üzerinde Karadeniz kıyılarını andıran bir bitki florası göze çarpmaktadır. Özellikle bölgenin doğu ve

güneydoğusunda kalan, İğneada'ya kadar ulaşan geniş bir bölgede longoz ormanları ve bunların oluşmasında rol oynayan göller bulunmaktadır. Mert, Saka, Erikli gölleri bunlardandır.

Bölgenin sürdürülebilir kırsal kalkınma ve ekoturizm potansiyeli açısından öne çıkan yerleri genelde İğneada çevresi, sınır boyu dağ köyleri, Demirköy ile Dupnisa mağarasının da bulunduğu Sarpdere ve civarı ile güneyde Kastro'ya kadar ulaşan sahil şerididir.

Mevcut durumuna bakıldığında, Kırsal Kalkınma ve Ekoturizm açısından yeterli gelişmeyi sağlayamadığı görülmektedir. Bölgenin öne çıkan turistik yerleri sınırlıdır. Dupnisa mağarası en bilinen yer olmasına karşın bölgeye gelen turist sayısı oldukça azdır.

Istranca dağlarının orta-kuzey kesimlerine gidildikçe orman içi dağ köyleri göze çarpmaktadır. Bu köylerde yerel halkın en önemli geçim kaynağı ormancılıktır. Tarım arazilerinin bölge civarında çok az oluşu bu konuda en önemli etkidir. Tıraşlama yöntemiyle orman kesimi 2006 yılından itibaren yasaklanmış olup, bundan sonra kurumuş ve yaşlanarak zayıf düşmüş ağaçların damgalama ile işaretlenmesine dayanan seyreltme yöntemine göre ağaç kesimi yapılacaktır (İğneada Orman İşletme Şefliği 2006).

8. BÖLGENİN EKOTURİZM POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ

Bölge sahip olduğu doğal kaynaklarla ekoturizm için oldukça yüksek bir potansiyele sahiptir. Bölgede yapılacak ekoturizm planlaması ve kaynak tahsisiyle birlikte uygulamaya geçildiğinde bölgede hızlı bir sosyo-ekonomik gelişme beklenebilir.

Çizelge 8.1. Swot Analizi

Bölgenin Güçlü Yönleri	Fırsatlar	Tehditler
İstanbul'a yakınlık	Ziyaretçi sayısı artabilir	Doğal kaynaklarda bozulma riski
Zengin Biyoçeşitlilik	Ekoturizm amaçlı yararlanılabilir	Yangın riski
Milli Parklar ve koruma alanlarının varlığı	Görsel amaçlı yararlanma	Aşırı kullanım kaynaklı bozulma
Endemik türlerin bulunması	Motivasyon faktörü olarak kullanılabilir	Varlığını sürdüremeyebilir
Temiz içilebilir su kaynakları	Yöreyi tanıtıcı içmesuyu üretimi	İstanbul'a içilebilir su taşınması
Yöresel el sanatları ve tarımsal ürünler	Ziyaretçilere pazarlanabilir	Üretim yetersiz kalabilir
Bölgenin Zayıf Yönleri		
Hizmet sektörünün yeterince gelişmemiş olması	Doğayla uyumlu yeni binalar yapılabilir	Aşırı ziyaretçi gelebilir
Ulaşım zorluğu	Doğal dengenin korunması	Ziyaretçi sayısının düşmesi
Yetersiz altyapı	Yeni modern altyapı	Yetersiz altyapının sürmesi
Köyler Ekonomik yönden oldukça zayıf	Sosyo-ekonomik gelişme hızlanabilir	Kırsal kesimden şehir merkezlerine doğru göç yaşanabilir
Yerleşim yerlerinin dağınık olması	Çok sayıda destinasyon için fırsat olması	Ekoturizm çalışmalarının etkinliğini azaltması

Bölgenin güçlü ve zayıf yönleri ortaya konularak her bir faktörün fırsatları ve tehditleri SWOT analizi ile değerlendirilmiştir. Buna göre bölgede ekoturizm aktivitelerinin başarıya ulaşabilmesi açısından en güçlü yönü flora ve faunasının zengin olmasıdır. Diğer açıdan bölgenin İstanbula yakınlığı ziyaretçi sayısını artıracak önemli bir özelliktir. Bunun yanında ziyaretçi sayısının normalden fazla artması bölgede bulunan doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı artırabilir. Bu nedenle bölgede koruma-kullanma dengesi gözönünde bulundurularak sürdürülebilir ekoturizm modelleri geliştirilmelidir.

Bölgenin yangına hassas bir konumda olması nedeniyle olası tehditleri bertaraf edecek acil eylem planları hazırlanmalıdır. Bu konuda bölgede yapılacak her türlü insan faaliyetinin olacağı noktalara uyarı levhaları hazırlanmalıdır. Ayrıca yörede ortaya çıkabilecek olumsuzluklara ilk etkili müdahaleyi yapacak koruma ve kontrol birimi kurulmalıdır. Bu birim Çevre ve Orman Bakanlığı koordinasyonu ile görevini yerine getirmelidir.

El sanatları ve küçük işletmelerde üretilen tarımsal ürünlerin pazarlanmasında yeni stratejiler geliştirilmelidir. Bu ürünlerin ambalajlanması ve etiketlenmesinde uzman danışmanlardan yararlanılmalıdır. Ayrıca ambalajlama ve etiketleme konusunda bölgede yaşayanlara detaylı bilgi verilmelidir. Özellikle gıda ürünlerinde hijyen kurallarına uygun üretim oldukça önemlidir. Bu ürünlerin üretim aşamasında insan sağlığını tehdit edecek kontaminasyonlara dikkat edilmelidir.

Altyapı büyük bir sorun olup bölgenin tamamında yetersizdir. Bu nedenle yeni yapılacak altyapı çalışmaları aynı zamanda bir fırsattır. Yapılacak bu çalışmalar bölgenin doğal yapısına zarar vermeden gerçekleştirilmelidir.

9. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ekoturizm faaliyetinin bulunduğu bölgelerde hızlı bir sosyo-ekonomik gelişme sağlanmaktadır. Özellikle gelir düzeyinin düşük olduğu kırsal kesimde istihdam yaratma konusunda önemli katkılar sağlamaktadır. Bu nedenle kırdan kente doğru yaşanan hızlı göçün önlenmesine yardımcı olmaktadır. Ekoturizm bölgelerinde, restoran, kafe, hotel, pansiyon, elişleri vb. aktiviteler artmakta ve ziyaretçilerin buralarda yaptığı harcamalar ekonomik gelişmeyi sağlamaktadır. Ayrıca ziyaretçilerle yerel halk arasında sosyo-kültürel etkileşimler gerçekleşmektedir.

Bölgede yaşayanların sahip olduğu tarımsal araziler oldukça sınırlı olması yanında verimsizdir. Bu nedenle yörede yaşayanların tarımsal gelirleri oldukça düşüktür. Üreticiler tarım dışında daha çok balıkçılık ve ormancılık faaliyetinden elde ettikleri gelirle yaşamlarını sürdürmektedirler. Ayrıca yaz aylarında bölgeye gelen ziyaretçiler bölgenin önemli geçim kaynaklarından birisidir. Ziyaretçiler barınma ve beslenme amacıyla yapmış oldukları alışverişler bölgeye 4 aylık bir ekonomik hareketlilik getirmektedir. Ancak son yıllarda yaz aylarında bölge dışından gelen mevsimlik işletmeciler hizmet sektöründe faaliyet göstermeye başlamışlardır. Bu gelişme yaz aylarında ortaya çıkan gelirin bölge dışına transfer olmasına neden olmaktadır.

Yıldız dağları çevresinde bulunan doğal kaynakları, görmek amacıyla ağırlıklı olarak İstanbul'dan gelen ziyaretçiler bölgede yoğun bir ekoturizm faaliyeti yaşanmasına neden olmaktadır. Özellikle Haziran-Eylül ayları arasında bölgeye gelen ziyaretçilerin yaptığı harcamalar bölgede ekonomik canlılığa neden olmaktadır. Çevre kalitesinin çok yüksek olmasına rağmen altyapı yetersizliği, az sayıda otel ve motelin hizmet kalitesinin oldukça yetersiz olması ilk akla gelen sorunlardır. Bunun yanında hotel ve restoranlarda çalışan personel mevsimlik olarak çalıştıkları için servis eğitimi almamış kişilerden oluşmasıdır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen bölgenin çevre kalitesinin oluşturduğu çekim gücü bölgede ekoturizm aktivitesinin gelişmesine yardımcı olmaktadır.

Bölgede yaşayan yerel halk dışı açık sosyal yönden gelişmelere çabuk adapte olabilecek bir yapıda olduğu için burada yapılacak ekoturizmi geliştirme çabalarının başarı şansı oldukça yüksektir. Bu nedenle bölgede bulunan yerel yönetimler ile diğer kamu kuruluşlarının öncülüğünde halkın katılımının sağlandığı turizm eğitimi ve destek projelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda AB fonları yararlanılabilecek en önemli kaynakların başında gelmektedir. Özellikle AB destekli eğitim programları ile konusunda tecrübe sahibi olan yerli ve yabancı uzmanlardan yararlanılarak eğitim çalışmaları kolaylıkla yapılabilir.

Yetkililerin bu konuya eğilmeleri bölgede kırsal kalkınmanın gelişmesine yardımcı olacaktır. Bu konuda yaşanacak olumlu gelişmeler ziyaretçilerden elde edilen gelirlerin artmasına katkı sağlayacaktır.

Bölgede yaşayan yerel halkın ekoturizm konusunda eğitim çalışmalarından geçirilebilmesi için sağlanacak kaynaklarla, ev pansiyonculuğu geliştirilebilir. Bunun için bölgede bulunan eski evler aslına uygun bir şekilde restore edilerek ziyaretçilere tahsis edilebilir. Bunun yanında ziyaretçilere bölgede üretilen bal, tereyağ, manda yoğurdu, alabalık, vb. ürünler sunulabilir. Ayrıca el sanatları konusunda bölge çok büyük bir potansiyele sahiptir. Özellikle ağaç işleri konusunda her yeri ormanlarla kaplı olan bölge odun ve kereste yerine hediyelik eşyalarla daha büyük gelirler elde edebilir. Ayrıca biyoçeşitliliğin korunması konusunda flora ve fauna ile ilgili temel bilgiler verilerek bunların sürdürülebilir kullanımı sağlanabilir.

Agroturizm bölgenin diğer önemli bir potansiyeli olup özellikle köylerde yaşayanların ek gelir elde edebileceği aktivitelerden birisidir. Ancak bu konuda eğitim verilmesi oldukça önemlidir. Ziyaretçilerin barınma, beslenme ve güvenlik sorunları burada üzerinde durulması gereken en önemli konulardır. Bunun yanında yörede bulunan otel ve restoranlarda uyulması gereken temel hijyen ve servis kuralları konusunda eğitim verilmelidir. Katılım gönüllü olmalı ve düzenlenecek kursu bitirenlere sertifika verilerek konuya ilgi duyanların yetkinlik düzeyi yükseltilmelidir.

Bölgede ekoturizm konusunda sağlanacak destek programları eğitim programını başarıyla tamamlayanlara verilmelidir. Böyle bir eğitim çalışması Namık Kemal Üniversitesinde oluşturulacak uzman bir ekiple turizm sezonu dışında bir dönemde rahatlıkla yapılabilir.

Doğal kaynaklara gelecek kuşaklarında ihtiyaç duyacağı dikkate alındığında kaynakların sürdürülebilir kullanılması gerektiği ortadadır. Bu nedenle ekoturizm çalışmalarının her aşamasında sürdürülebilir kullanım ve koruma-kullanma dengesine dikkat edilmelidir. Kaynakların kullanım düzeyi alıcı ortam kapasitesi üzerine çıkmamalıdır.

KAYNAKLAR

- Anonim, 2005a, Kırklareli Çevre Durum Raporu, Çevre İl Müdürlüğü, Kırklareli.
- Anonim, 2005b, Kırklareli Tarım raporu, Tarım İl Müdürlüğü, Kırklareli
- Anonim, 2006a, DSİ Genel Müdürlüğü Kayıtları
- Anonim, 2006b, GEF II Projesi yayınlanmamış Stratejik Yönetim Planı, Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Kırklareli
- Anonim, 2006c, Orman Varlığımız, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü Yayınları
- Anonim, 2007a, www.turkeyforum.com/satforum/archive/index.php/t-42035.html
- Anonim, 2007b, www.kirklareli.gov.tr
- Anonim, 2007c, www.wwf.org
- Anonim, 2007d, www.ikv.org.tr
- Anonim, 2007e, www.ecotourism.org, IES (International Ecotourism Society)
- Anonim, 2007f, www.fao.org
- Anonim, TKB Tekirdağ Tarım İl Müdürlüğü Tekirdağ Tarım Master Planı, Nisan 2003.
- Axel Kersten, "Community Based Ecotourism and Community Building: The Case of the Lacandon (Chiapas)", April 1997, pp.1-7, <http://www.planeta.com/planeta/97/0597/lacandon.html>. 24.04.2002
- Barkin, D. 1996. Ecotourism: A Tool for Sustainable Development in an Era of International Integration? Yale F/ES Bulletin no. 99 in The Ecotourism Equation: Measuring the Impacts
- Batie, S.S., 1989. Sustainable Development: Challenges to the Profession of Agricultural Economics, American Journal of Agricultural Economics, Vol:71, No:5:1083-1101, USA
- BM İnsan Çevresi Konferansı – Stockholm Bildirgesi (UN Conference on Human Environment – Stockholm Declaration), BM yayınları, 1972
- Brundtland, G.H. et al.,1987. "Our Common Future" World Commission on Environment and Development, Oxford University Press, Oxford, UK

- Bülbül, M., Tanrıvermiş, H., Dündoğmuş, E. "Tarımsal Kalkınmanın Çevre Üzerine Etkileri, Sorunları ve Çözüm Önerileri", Türkiye 4. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 2000
- Cangir, C. ve D. Boyraz.,2006. Jeoloji (Jeopedoloji), Namık Kemal Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi Toprak Bölümü, Tekirdağ. ISBN 9944-5195-0-2 S:253
- Cangir,C.,S. Kapur ve H. Ekinci, 1991. Yıldız Masifinde (Trakya) Yer Alan Farklı Jeolojik Formasyonlar Üzerinde Oluşmuş Toprak Profillerinin Kil Mineralleri, Toprak İlmi Derneği 11.Bilimsel Toplantı Tebliğleri. 31 Ekim – 4 Kasım 1989. Toprak İlmi Derneği Yayın No: 6. S:135-146
- D.A. Fennell, "Ecotourism in Canada", Annals of Tourism Research, Volume: 25, Issue: 1, January 1998, pp. 231-235
- Dasenbrock, J. 2002. The Pros and Cons of Ecotourism in Costa Rica. TED Case Studies Number 648, January, 2002 <http://www.american.edu/projects/mandala/TED/costa-rica-tourism.htm>
- Dimitrios, D., "Consumer Behavior and Ecotourism Products", Annals of Tourism Research, Volume: 25, Issue: 2, April 1998, pp.515-518
- Doughish, C. And Nelson, G., "Image of Home", Wilderness Fall 1993, Volume: 57, Issue: 202, pp.10-22, 1993
- Drumm, Andy Alan Moore, Andrew Soles, Carol Patterson and John E. Terborgh, Ecotourism Development: A Manuel for Conservation Planners and Managers Volume II: The Business of Ecotourism Management and Development, The Nature Conservancy, Arlington, Virginia, USA, 2004, p.3.)
- Duman, H., İğneada Flora ve Vejetasyonu, Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi, GEF-II, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Yayınlanmamış Kesin Rapor Notları, 2006, S.6
- Dülgeroğlu E., (1991), Kalkınma Ekonomisi, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa
- Edmonds, J.,Leposky, G., "Ecotourism and Sustainable Tourism Development in Southeast Asia", Tourism and Hotel Industry in Indo-China & Southeast Asia: Development, Marketing and Sustainability, Third International Conference, June, pp.1-7, 1998
- Fiona Burton, "Can Ecotourism Objectives Be Achieved?", Annals of Tourism Research, Volume: 25, Issue: 3, July 1998, pp.755-758

- Gündüz, F. “Çevre ve Turizm Sürdürülebilirliği”, Planlama, Tmmob şehir plancıları odası yayını, 2004/1,ISSN 1300-7319, 2004
- Hoselitz. B.,(1970), Ekonomik Kalkınmanın Sosyolojik Yönleri, Çev:Esın Talu Çalışkan, Yarıın Yayınları, Ankara
- Inskeep, E., “Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach”, Van Nostrand Reinhold, New Yorki 1991
- Irmak, A. Kunter ve M.D. Kantarcı,1980, Trakya'nın Orman Yetiştirme Bölgelerinin Sınıflandırılması. İ.Ü.Orman Fakültesi Yayınları. İ.Ü.Yayın No:2636. O.F.Yayın No:276. Matbaa Teknisyenleri Basımevi İstanbul S:295
- Işıklı, E. ve ark. “Sürdürülebilir Kalkınma ve Tarım Ekonomistlerinin İşlevleri” Türkiye 3. Tarım Ekonomisi Kongresi,Ankara, 1998
- İnan, İ.H., “Tarım Ekonomisi ve İşletmeciliği”,.Baskı, Avcı Ofset, İstanbul, 2006
- İnan, İ.H., “Temel Ekonomi”,4.Baskı, Avcı Ofset, İstanbul, 2003
- İnan,İ.H.,“Tekirdağ Ekonomisinin Gelişmesinde Tarım ve Hayvancılık Sektörünün Yeri ve Önemi”, Tekirdağ İlinin Ekonomik Gelişmesi, İktisadi Araştırmalar Vakfı, 24 Ocak, 2007, Tekirdağ
- İnan,İ.H.,Barış,Ö., “Süs Bitkileri Üretim ve Pazarlamasında Karşılaşılan Sorunların SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi ve Sektörün AB'ye Uyumu”, III. Ulusal Süs Bitkileri Kongresi, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve İzmir Ticaret Odası, 8-10 Kasım 2006, İzmir
- İşgüden T.,Erkan F.,Türkay M.,Ceylan T.,(1995), Geliştirme İktisadı, Beta Basımevi, İstanbul
- Kantarcı, M.D.1976. 1976 Trakya Ormanlarının Bölgesel Orman Yetiştirme Muhiti Özelliklerine Göre Doğal Ağaç ve Çalı Türleri ile Sınıflandırılması. İ.Ü. Orman fakültesi Toprak İlmi ve Ekoloji Kürsüsü Matbaa Teknisyenleri Koll.şti.İstanbul S:77
- Karapınar, B., Ekonomistler bülteni, Haziran, 2005
- Kersten,A. "Community Based Ecotourism and Community Building: The Case of the Lacandones (Chiapas)", April 1997, pp.1-7, <http://www.planeta.com/planeta/97/0597/lacandon.html>. 24.04.2002
- Ketin, İ., 1983. Türkiye Jeolojisine Genel Bir Bakış, İ.T.Ü. Maden Fakültesi, İ.T.Ü. Kütüphanesi Sayı:1259. İstanbul Teknik Üniversite Matbaası, İstanbul. S:595

- Keynes J.M.,(1980),İstihdam, Faiz ve Para Genel Teorisi, Çev:Asım Baltacıgil, Minnetoğlu Yayınları, İstanbul
- Khan, M.M. "Tourism Development and Dependency Theory: Mass Tourism vs. Ecotourism", Annals of Tourism Research, Volume: 24, Issue: 4, October 1997, pp.988-991.)
- KHGM.1991, Kırklareli ili Arazi Varlığı, Tarım ve Köyişleri bakanlığı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları.İl Rapor No:39 Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Etüd ve Proje Dairesi Başkanlığı. Ankara. S:79
- Küçük Y., (1985), Planlama, Kalkınma ve Türkiye, Tekin Yayınevi, Ankara
- Lemco J.,(1988), Economic and political Development in Modernizing States, State and Development, Vol. XL VIII, Brill Press, New York
- M.T.A.,1987, 1:500.000 ölçekli Türkiye Jeoloji Haritası, İstanbul Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Yayınlarından, Ankara. ISBN 975-7566-02-0.S:105
- Manning, E. W. and Dougherty, T.D., "Sustainable Tourism", Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly, Volume: 36, Issue: .2, April 1995, pp. 29- 42.):
- Nüzhet Kahraman, "Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm", I. Turizm Sempozyumu, 17-18 Kasım 1994, İzmir, DEÜ Yayınları, D.E.Ü. Rektörlük matbaası, İzmir 1994, ss.137-145
- OECD (2001:a), Strategies for Sustainable Development-Practical Guidance for Development Cooperation
- Orams, Mark, B., "Towards a More Desirable Form of Ecotourism", Tourism Management, Volume: 16, Issue:1, pp.3-8. February, 1995
- Özdemir H., (1985), İktisadi Azgelişmişlik Sorunu, Bilgehan Basımevi, İzmir
- Özgüven A., (1998), İktisadi Büyüme, İktisadi Kalkınma, Sosyal Kalkınma, Planlama ve Japon Kalkınması, Filiz Kitabevi, İstanbul
- Öztaş, K., "2002 Dünya Ekoturizm Yılında Alternatif Ekoturizm Merkezi: Akşehir", 3.Ulusal Türkiye Turizmi Sempozyumu, 7-8 Kasım 2002, İzmir, 2002
- Parasız İ., (2003), İkinci kuşak Kalkınma Politikaları ve Reformlar, Ezgi Kitabevi, Bursa
- Pratiwi, S. "Understanding Local Community Participation in Ecotourism Development: A Critical Analysis of Select Published Literature", A Master of Science Thesis, Michigan State University, p.7, 2000
- Seers D., (1972), What are Trying To Measure?, Journal of Development Studies, Vol.8, No.3

- Seyidoğlu, H.,1996,Uluslararası İktisat Teori Politika ve Uygulamalar, 11. Baskı, s.175, s.578, İstanbul.
- Smith, C., 1994. Economic Development Growth and Walfare, The Macmillian Pres Ltd., London, UK
- Stephen W Boyd and Richard W. Butler, "Seeing the Forest Through the Trees", Cited in: Lynn C. Harrison and Winston Husbands, Practicing Responsible Tourism International Case Studies in Tourism Planning, Policy and Development, John Wiley & Sons, Inc., New York, 1996, pp.380-403
- Thomas B. Lawrence, Deborah Wickins and Nelson Phillips, "Managing Legitimacy in Ecotourism", Tourism Management, Volume: 18, Issue: 5, August 1997,pp307-316
- Turner, "Sustainable Environmental Management", Belhaven, London, UK,1988
- Türk, A., "Çevre ve İnsan", T.C. Anadolu Üni. Y. no: 1017 ISBN 975-492-766-9, 1998
- Urry, J., (1999). Mekanları Tüketmek, Routledge/1995 basımından çeviren: Rahmi G. Öğdül, Ayrıntı Yayınları, 1.Basım, İstanbul
- Uslu, Orhan (1997); "Ekonomik ve Ekolojik Uygulamalarda Sürdürülebilir kalkınmanın Yeri", Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulaması, T.Ç.V., Aralık.
- Ward, N.K. "Ecotourism: Reality or Rhetoric", March 1997, pp.1-6, 1997
- Webster A., (1995), Modernization Theory, Development Studies. An Introduction Through Selected Readings, Ed:Ron Ayres, Greenwich University Press, p.104-120, UK
- Wood, Megan E. "Developing a Framework to Evaluate Ecotourism As a Conservation and Sustainable Development Tool", The International Ecotourism Society, May 3, 2002(a), pp.1-17, <http://www.ecotourism.org/retiesselfr.html>. 22.08.2002
- Wood, Megan E. Ecotourism: Principles, Practices & Policies for Sustainability, United Nations Publication, UNEP, First Edition, 2002(b), p.9
- WTO, "Quebec Declaration on Ecotourism", World Ecotourism Summit, Quebec City, Canada, 22 May 2002, pp.1-9, <http://www.world-tourism.org/sustainable/ecotourism2002/eng.pdf>. 25.06.2002
- Yavilioğlu C., (2002), Kalkınmanın Anlam Bilimsel Tarihi ve Kalkınmanın Kökenleri, C.U. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt3, Sayı1
- Yücel, C., "Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm", Türsab, 2003

ÖZGEÇMİŞ

1978 yılında Ankara’da doğdu. İlköğretimini Tekirdağ Namık Kemal İlkokulunda, orta öğretimini Tekirdağ Anadolu Lisesi’nde tamamladı. 2003 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji bölümünden mezun oldu.

2005 yılında Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı’nda başladığı yüksek lisans eğitimini “Yıldız (Istranca) Dağları Ve Çevresindeki Floradan Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma ve Ekoturizm Amacıyla Yararlanma Olanakları” konusunda sürdürdü ve 2007 yılında mezun oldu.

2005 yılında Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı’nda Araştırma Görevlisi olarak başladığı görevini 2007 Ağustos ayından itibaren Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı’nda sürdürmektedir.